

Glazba kao sredstvo estetskog odgoja

Bezina, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:519143>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Anamarija Bezina

Glazba kao sredstvo estetskog odgoja

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Glazba kao sredstvo estetskog odgoja

Diplomski rad

Student/ica:

Anamarija Bezina

Mentor:

doc. dr. sc. Tomislav Košta

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Anamarija Bezina**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Glazba kao sredstvo estetskog odgoja** rezultat mogea vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogea rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogea rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 2024.

Glazba kao sredstvo estetskog odgoja

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad pojašnjava važnost glazbeno-estetskog odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi za oblikovanje njihova duhovnog svijeta u suvremenim uvjetima današnjeg društva. Isti nudi pregled teorijskih polazišta za razumijevanje glazbe kao sredstva estetskog odgoja te važne uloge odgojitelja u provođenju glazbenih aktivnosti. Glazbenim odgojem kod djeteta razvija se senzibilnosti za glazbu i ljepotu uopće te razvoj estetskog smisla. Cilj ovog rada je istražiti ulogu glazbe kao sredstva estetskog odgoja u predškolskoj dobi, s fokusom na razumijevanje i primjenu glazbenih aktivnosti od strane odgojitelja. Rad ima za zadaću ispitati kako odgojitelji percipiraju i provode estetski odgoj kroz glazbu, te u kojoj mjeri glazba doprinosi razvoju estetskih sposobnosti djece rane i predškolske dobi. Analizom rezultata kvalitativnog istraživanja (intervjua) zaključeno je da odgojiteljice kvalitetno prakticiraju načela estetskog poučavanja glazbom te proširuju dječje glazbeno-estetsko iskustvo i poboljšavaju njihovu estetsku pismenost.

Ključne riječi: glazbeno-estetski odgoj, djeca predškolske dobi, odgojitelji, kvalitativno istraživanje

Music as a means of aesthetic education

ABSTRACT

This thesis explains the importance of musical-aesthetic education of children of early and preschool age for the formation of their spiritual world in the modern conditions of today's society. It offers an overview of the theoretical starting points for understanding music as a means of aesthetic education and the important role of educators in the implementation of musical activities. Music education develops a child's sensibility for music and beauty in general, as well as the development of an aesthetic sense. The aim of this thesis is to explore the role of music as a means of aesthetic education in preschool age, with a focus on the understanding and application of musical activities by preschool teachers. This thesis has the task of examining how educators perceive and implement aesthetic education through music, and to what extent music contributes to the development of aesthetic abilities of early and preschool children. By analyzing the results of qualitative research (interviews), it was concluded that preschool teachers practice the principles of aesthetic music teaching well and expand children's musical-aesthetic experience and improve their aesthetic literacy.

Keywords: musical-aesthetic education, preschool children, preschool teachers, qualitative research

SADRŽAJ

<u>SAŽETAK</u>	1
<u>ABSTRACT</u>	2
<u>1. UVOD</u>	5
<u>2. ESTETIKA</u>	6
<u>2.1. Estetika glazbe</u>	8
<u>3. ESTETSKI ODGOJ - POTREBA, MOGUĆNOST I DUŽNOST</u>	10
<u>3.1. Definicija estetskog smisla – smisla za lijepo u umjetnosti</u>	12
<u>3.1.1. Sposobnost uočavanja lijepog</u>	13
<u>3.1.2. Sposobnost estetskog doživljaja</u>	16
<u>3.1.3. Sposobnost estetskog prosuđivanja ili vrednovanja</u>	19
<u>3.1.4. Sposobnost ostvarivanja lijepog</u>	21
<u>4. ULOGA ODGOJITELJA U RAZVOJU GLAZBENO-ESTETSKIH SPOSOBNOSTI DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI</u>	23
<u>5. GLAZBA KAO SREDSTVO ESTETSKOG ODGOJA</u>	25
<u>6. MJESTO, ULOGA I ZADATCI GLAZBENOG ODGOJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI</u>	29
<u>7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA</u>	35
<u>7.1. Predmet istraživanja</u>	35
<u>7.2. Cilj istraživanja</u>	35
<u>7.3. Zadatci istraživanja</u>	35
<u>7.4. Metode i instrumenti istraživanja</u>	36
<u>7.5. Postupak i tijek istraživanja</u>	36
<u>7.6. Sudionici istraživanja</u>	37
<u>7.7. Postupak obrade podataka</u>	38
<u>8. REZULTATI I RASPRAVA ISTRAŽIVANJA</u>	39

8.1. <u>Zaključak istraživanja</u>	49
9. <u>ZAKLJUČAK</u>	51
10. <u>LITERATURA</u>	53
<u>POPIS ILUSTRACIJA</u>	58
<u>Popis tablica</u>	58
<u>Popis slika</u>	58
<u>PRILOZI</u>	59
<u>Prilog 1. – Protokol intervjua</u>	59

„Ništa tako ne prodire u dušu kao ritam i melodija, niti je išta tako silno obuzima kao oni. Oni stvaraju lijep oblik i čine dušu lijepom, ako je pravilno odgojena. Glazba je stoga najuzvišeniji odgoj te će nedostatke u umjetnosti i prirodi najbolje zapaziti baš onaj koji je na tom području odgojen kako treba.“

Iz Platonova dijaloga „Sokrat“

1. UVOD

Glazba je jedina umjetnost koja nas prati od rođenja do smrti. Čovjek upoznaje svoju okolinu i sebe u njoj s pomoću zvukova koji nas okružuju. Uz govor, ritam i pjevanje prve su forme u razvoju čovjeka. Isti su potrebni za pravilan i uspješan razvoj govora. Glazba je jedna od najbogatijih i najučinkovitijih odgojnih sredstava, ima veliku moć emocionalnog djelovanja, razvija ljudske osjećaje i oblikuje ukuse. Usklađenost glazbenog estetskog odgoja temeljna je za djecu svih uzrasta, a posebno je potrebna djeci rane i predškolske dobi. Odgojitelj je često prva i možda jedina osoba koja upoznaje dijete s vrijednim i lijepim u glazbi. Odgojitelj treba imati određene glazbene kompetencije i biti spreman usavršavati se u glazbenom području. Cilj glazbenog odgoja jest razvoj senzibilnosti za glazbu i ljepotu uopće te razvoj estetskog smisla.

Ovaj diplomski rad predstaviti će devet glavnih poglavlja uz uvodne napomene i zaključna razmatranja. Drugo i treće poglavlje tumačiti će teorijsku pozadinu glazbeno-estetskog odgoja i definirati će važnost estetskog odgoja u općem smislu uz primjere iz prakse. U četvrtom poglavlju tumačiti će se važnost uloge odgojitelja i njegovih kompetencija pri provođenju glazbenih aktivnosti. Peto poglavlje istaknut će važnost glazbe kao sredstvo estetskog odgoja te utjecaj iste na opći razvoj predškolskog djeteta. Šesto poglavlje tumačiti će ulogu i zadatke glazbenog odgoja u predškolskoj ustanovi. Sedmo i osmo poglavlje analizirati će rezultate, prikazati raspravu i zaključak o provedenom terenskom istraživanju koje se temelji na intervjuima s trima odgojiteljicama.

2. ESTETIKA

Estetika je grana filozofije koja se odnosi na umjetnost, a tradicionalno se definira kao znanost o lijepom. Pojam estetski u svakodnevnom govoru odnosi se na nešto što posjeduje karakteristike kao što su skladno i lijepo. „Estetika, u filozofiji, disciplina koja kao opća teorija umjetnosti ispituje tijek umjetničkoga stvaranja i doživljavanja, prosuđuje vrijednosne sadržaje i oblike umjetničkog djela, njegov izvor i smisao“ (Hrvatska enciklopedija, 2013). Estetiku se ne može definirati i precizirati smo jednom definicijom. Prema Supićić (2006) područje estetike je široko, kao i sama umjetnosti. Nadalje isti autor (2006) objašnjava kako se javljaju problemi i dvojbe u svezi tumačenja pojma estetike.

Uzelac (1993) pojam estetike definira kao filozofiju umjetnosti. Isti autor (1993) tumači kako se termin estetika danas upotrebljava u raznim područjima i jezičnim okolnostima . Prethodno podrazumijeva da se govori o estetici interijera, filma, odjeće, marketinga i estetskoj kirurgiji. Autor (1993) nadalje ističe kako sve prethodno navedene upotrebe estetike skrivaju njezinu osnovnu bit i značenje. Estetika je naziv za filozofsku disciplinu, a predmet joj je umjetnost i djelatnost iste. Supićić (2006) objašnjava kako termin estetika potječe iz stare Grčke. Ista je tada podrazumijevala osjetilnu teoriju, koja tumači emotivnost i osjećaje, a ujedno označava i percipiranje. Isti autor (2006) tumači kako su suvremeni estetičari značenje estetskog ograničili na način da su ga povezali isključivo uz *lijepo*, *slobodne* i *fine* umjetnosti. Prethodno navedeno može se tumačiti na način da zabavna glazba nije ozbiljna. Pod zabavnom glazbom podrazumijevamo i narodnu glazbu, što bi onda značilo da ista nema estetska obilježja, odnosno umjetničku kvalitetu. No kada govorimo o estetici čiji je predmet umjetnost, a ne nauka o lijepom, dolazimo do zaključka da se pojam iste ne može točno precizirati. To znači da svaki pojedinac umjetnost shvaća na sebi svojstven način. Sve prethodno navedeno dovodi nas do zaključka da širi pojam estetike podrazumijeva filozofiju umjetnosti koja se se bavi umjetnošću, njezinim oblicima, problemima i diskusijama o istoj. „Za razliku od tradicionalnog pristupa koji je prvenstveno usmjeren na intelektualni razvoj, estetsko obrazovanje ima potencijal razvijati dijete intelektualno, kao i društveno, emocionalno i fizički“ (Badham, 2020: 5).

Fokus je na estetici kao jedinstvenom pedagoškom pristupu, odnosno način na koji učitelji „podučavaju“. Obrazovni filozofi kao što su Rudolf Steiner, John Dewey, Jean Piaget i Lev Vygotsky pridonijeli su temeljnom okviru estetske teorije koji je pomogao u oblikovanju razumijevanja i uvažavanja estetike u učionici. „Temeljni okvir za estetsko učenje iz teorija Deweyja, Steinera i Vygotskog i doprinosi našem razumijevanju estetskog pristupa ranom i predškolskom odgoju. Iako nitko od ova tri znanstvenika nije bio stručnjak za estetiku, svi su naglasili važnost u obrazovanju osjećaja dječjeg čuda i potaknuli učitelje da djeci pruže iskustva koja uključuju osjetila i omogućće djeci da se izraze. Vjerovali su da će ta estetska iskustva poboljšati razvoj i učenje kod djece“ (Lima, 2004, prema Badham, 2020: 4). Studija autorice Sotiropoulou-Zormpala (2012) ispituje koncept „estetske nastave“ u kontekstu predškolskog odgoja. Donosi primjere za poboljšanje osnovnog kurikulumu kroz estetsku nastavu. Za Sotiropoulou-Zormpala (2012) estetska nastava uključuje korištenje osjetila, emocija i intelekta kao okvira za stjecanje znanje. Odgojitelj koristi glazbene, kazališne, vizualne i pokretne aktivnosti kako bi pokazao kako te metode djeluju kao katalizator dječje mašte koja se „pali“.

Pri usporedbi estetike s drugim filozofskim disciplinama dolazi se do zaključka da je relativno mlada znanost. Ista se proučavala unutar filozofije sve do 18. stoljeća kada je njemački filozof Alexander-Gottlieb Baumgarten (1714. – 1762.) izdvaja kao posebnu disciplinu. Isti je po prvi puta upotrijebio pojam estetika i povezo ga s osjetom. Estetika tada postaje ravnopravna s logikom i etikom. Kao disciplina ima dugu prošlost, ali kratku povijest. Termini lijepo i umjetnost datiraju još od Platona i Aristotela. Oni, a kasnije ni stari Grci, nisu koristili te termine u smislu koji im danas pripada. U 19. stoljeću stvaraju se dvije posebne discipline: psihologija i sociologija umjetnosti koje nisu imale zadatak odgovoriti na pitanja estetike, nego protumačiti druge elemente sadržane u umjetnosti. U današnjem vremenu u kojem živimo suvremena estetika pored umjetnosti nema važnost koju je imala u doba svog nastanka. Pod utjecajem društvenih i političkih uvjeta stvarale su se određene estetske vizije, koje su se oblikovale prema trenutnoj ideologiji i filozofskim pogledima na svijet.

2.1. Estetika glazbe

Glazbena estetika definirana je kao ljepota i emocija izazvana slušanjem glazbenog djela. Emocije koje se osjećaju tijekom sviranja, slušanja i pjevanja pjesme s njezinim simboličkim prikazom i zvukom, dio su glazbene estetike. Estetika pripada svim žanrovima glazbe zato što svi žanrovi imaju u sebi svojstvenu ljepotu, pa tako i popularna glazba po definiciji sadrži estetiku koja se sviđa mnogima. Od svakog se žanra očekuje da proizvede određenu estetiku. Kada tvrdimo da je nešto estetski dobro tada hvalimo lijepe kvalitete. U glazbi estetika može biti pokret kombiniranih umjetnika koji koriste slične tehnike za izazivanje određene emocije ili nešto može biti estetski ugodno oku ako se čini lijepim. Glazbena estetika odnosi se na ljepotu i ukus glazbe i njezina stvaranja. Zbog toga se smatra filozofijom. Estetika u glazbi smatra se subjektivnom.

Kada govorimo o glazbenoj estetici onda na samom početku treba što preciznije odrediti i postaviti mjesto glazbe kao umjetnosti u odnosu na druge umjetnosti i objasniti po čemu se ista razlikuje od njih. „Glazba je umjetnost, koja se odvija u vremenu; ona djeluje izravno na naš čuvstveni život; a budući da se i naš osjećajni život odvija samo u vremenu, to je jasno, da je glazba najpodesnija, upravo jedina umjetnost, koja može neposredno utjecati na nj i postati mu idealnim odrazom“ (Andreis, 1944: 9). Autor Supičić (2006) objašnjava da sam termin estetika glazbe opisuje čime se ista bavi, a to su glazba i ljepota iste. „Suvremena estetika glazbe nastoji se opravdano temeljiti na povijesnim činjenicama i umjetničkom iskustvu. Ona jest i treba da bude znanost, a ne samo filozofija“ (Supičić, 2006: 60).

Glazbena estetika se ne treba baviti istraživanjem filozofske ili estetske paradigme o glazbi, nego istraživanjem glazbe koja je njezin predmet sa svog filozofskog i znanstvenog stajališta. Ista treba glazbu istraživati po vrstama, problemima, temama i to kroz povijesne aspekte. U prethodnoj cjelini govorilo se o određenju pojma estetike pa se dolazi do zaključka da estetski odgoj obuhvaća širok pojam – odgoj estetskog odnosa prema prirodi, društvenom životu i umjetnosti. U „Državi“ i „Zakonima“ Platon podržava važnost glazbe kao modela organizacije u obrazovnom procesu građana. Platon je poticao čuvare njegove idealne države utemeljene na pravdi, da glazbi dodijele temeljnu ulogu u obrazovanju mladih. Glazba je trebala služiti obogaćivanju duše, kao što je gimnastika odgajala tijelo. Glazbena praksa morala je postati obavezna, a glazba je zapravo postala predmet proučavanja.

„Oni koji posjeduju dovoljno glazbene naobrazbe mogu s velikom oštrinom uočiti ono što je ružno ili nesavršeno u umjetničkim djelima ili u prirodi, a ono što je lijepo znaju odobravati i radosno primiti u svoju dušu, hraniti se time i postati pošten čovjek.“

Platon: „Država“ (401d - 402a)

Aristotel dalje širi i produbljuje Platonovu misao. Glazbena estetika također ima istaknuto mjesto u njegovim djelima, pa u „Politici“ posljednjih pet poglavlja osme knjige donosi pravu raspravu o uporabi glazbe u obrazovanju, s važnim objašnjenjem njezine društvene i pedagoške važnosti.

„Glazba se ne bi trebala prakticirati zbog jedne vrste dobrobiti koja iz nje može proizići, već za višestruke svrhe, budući da se može koristiti za obrazovanje, za pružanje katarze, rekreaciju, olakšanje i odmor od napora.“

Aristotel: „Politika“

Odgoj djece sredstvima glazbene umjetnosti predmet je umjetničkog odgoja. Povezivanje umjetnosti toliko je mnogostruko da se iz općeg sustava izdvaja estetski odgoj kao njegov poseban dio. Upoznavanje s ljepotom u životu i umjetnosti ne samo da razvija um i osjećaj djeteta, već pridonosi razvoju mašte i fikcije. Usklađenost glazbenog estetskog odgoja temelj je za djecu svih uzrasta, a posebno za djecu predškolske dobi. Glazbene uspomene koje djeca stječu u predškolskoj dobi ostaju zauvijek u sjećanju te se pamte za cijeli život. Glazba se može nazvati kao najuzbudljivija kategorija umjetnosti. Obogaćuje percepciju umjetničkih djela, književnosti te pridonosi razumijevanju njihova sadržaja i razvija estetske emocije. Umjetničke slike koji izazivaju toplinu u duši djeteta tvore koncept dobrog djela, ljepote, duhovnih i moralnih vrijednosti.

3. ESTETSKI ODGOJ - POTREBA, MOGUĆNOST I DUŽNOST

Čovjek je oduvijek pokazivao zanimanje za skladno i lijepo. Ukrašavajući svoja prebivališta, oruđa i oružja, pa i samog sebe, težio je ostvarivanju ljepote. „Ljepota je postala bitni kriteriji ljudskog vrednovanja u svim sferama života. Stoga nije čudo da je *homo sapiens* time postao i *homo estetikus*. Ljepota nas okružuje sa svih strana, a nalazimo je u prirodi, društvenom životu, umjetnosti i u svim produktima čovjekovog života. Ona se može zbog svoje prisutnosti usporediti sa zrakom kojeg udišemo“ (Vukasović, 1998: 145). Lijepo, estetsko trebalo bi prožimati sav čovjekov rad kako bi mu življenje bilo ugodnije i ljepše. Djecu treba osposobljavati da lako i brzo uočavaju i adekvatno doživljavaju sve što je estetsko. Prethodno navedeno podrazumijeva uočavanje ljepote u svemu što nas okružuje bilo da je riječ o prirodi, umjetnosti ili pak međuljudskim odnosima. Sve navedeno ne znači da je ljepotu sposoban zapaziti svatko i diviti se njezinim svojstvima i privlačnosti.

Prema McDaniel (2017) estetski odgoj i obrazovanje predškolske djece usmjeren je na razvijanje sposobnosti opažanja, osjećanja i razumijevanja lijepog, primjećivanja dobrog i lošeg te kreativnog samostalnog djelovanja. Kvalitetu glazbe karakterizira poseban odnos s emocijama i sposobnost izazivanja određenih emocionalnih iskustava. Poseban odnos između glazbe i emocija leži u sposobnosti glazbe da poveća „težinu“ emocija, proizvede dubok osjećaj, pokrene emocije koje čine posebno iskustvo. Glazbeni edukatori tijekom godina zalažu se za uključivanje glazbe u škole na temelju pojma važnosti jedinstvenih kvaliteta glazbe koje spadaju pod naziv estetskog obrazovanja. Međutim, točna priroda estetskog iskustva koja nudi glazbeno obrazovanje rijetko se opisuje. Nema dovoljno istraživanja na temu estetskog odgoja i obrazovanja. „Ovo je očigledna praznina u literaturi koja čeka da bude popunjena. Ako želimo temeljiti ideju estetskog obrazovanja u znanstvenom (a ne samo filozofskom) okviru, istraživači glazbenog obrazovanja morat će istražiti i odgovoriti na ta pitanja u daleko većoj mjeri nego što su sada“ (McDaniel, 2017: 11).

Kako bi pojedinac mogao uočiti, doživjeti, vrednovati i stvarati lijepo treba imati određene sposobnosti. Isti ih ne donosi na svijet rođenjem, nego se one tek trebaju razviti u procesu odgoja. Pitanja o presudnoj ulozi estetskog odgoja te usko povezanog moralnog odgoja u razvoju i formiranju osobnosti prepoznata su i postavljena u pedagogiji od davnina.

Mnogi pedagozi naglašavali su činjenicu da samo moralno-estetski odgoj jamči stvaranje dobrog raspoloženja i lijepih prijateljskih odnosa među ljudima. O tome su najviše pisali Y. A. Komenski, H. Pestalozzi i L.S. Vigotski. U skladu s humanistički usmjerenom paradigmatom, promišljaju se ciljevi, sadržaji obrazovanja i metode poučavanja i učenja. Istodobno, glavno načelo jest načelo vrijednosti i orijentacije čija provedba uključuje djecu u interakciji sa svijetom oko njih i pomoć u oblikovanju moralno-estetskog stava prema svijetu sa stajališta suvremene kulture. Ljepota se može vidjeti i osjetiti ako smo je prethodno naučili gledati, slušati i doživljavati. Bez toga je čovjek ne zapaža. Dolazi se do zaključka da estetski odgoj ima veliko značenje u životu čovjeka i čovječanstva. Naravno, svrha je odgoja potpuni, neotuđeni čovjek, cjelovita i skladno razvijena osobnost, stoga estetski odgoj s tjelesnim, intelektualnim, moralnim i radnim odgojem čini jedinstvenu cjelinu.

Estetski odgoj tijesno je povezan s tjelesnim odgojem zbog težnje za skladnošću, gracioznošću i ljepotom pokreta.

Estetski odgoj tijesno je povezan s intelektualnim. Estetskim odgojem i obrazovanjem razvijaju određene kognitivne funkcije i sposobnosti: osjetni organi, sposobnosti promatranja, predočavanja, memoriranja, reproduciranja, stvaralačke fantazije, kritičkog i stvaralačkog mišljenja.

Estetski odgoj tijesno je povezan i s moralnim odgojem. Osobito dolazi do izražaja na emocionalnom i voljno-djelatnom području. Estetski, a osobito umjetnički sadržaji pobuđuju moralne osjećaje.

Estetski odgoj je u svezi s radnim odgojem čiji produkti rada, radni tijek i sredstva za rad trebaju imati estetska obilježja.

Estetski odgoj dobiva nove dimenzije i novo značenje u životu suvremenog čovjeka. Međutim, ono što je važno jest da treba znati razlikovati umjetnički odgoj i obrazovanje od estetskog odgoja i obrazovanja.

„Umjetnički odgoj i obrazovanje su u funkciji profesionalnog osposobljavanja umjetnika, dok su estetski odgoj i obrazovanje usmjereni na izgrađivanje smisla za estetske vrijednosti uopće, odnosno one koje se nalaze u umjetnosti“ (Vujčić, 1978: 149). Estetski odgoj širi je pojam. Zadatci istog se ne mogu ostvariti samo umjetničkim odgojem i obrazovanjem, jer se odnose na ukupno područje estetske kulture. Takav bi odgoj trebao biti pristupačan svima.

Postoje tri osnovne postavke na kojima se temelji suvremena teorija estetskog odgoja:

- Prva se postavka zasniva na potrebi. Suvremena teorija estetskog odgoja potpuno prihvaća gledišta da postoji društvena i individualna potreba za estetskim odgojem ili estetskim vrednotama koje trebaju prožimati život današnjeg čovjeka. Stalna je težnja čovjeka da se pronađu i ostvare bolji i ljepši uvjeti života.

- Druga postavka govori o mogućnosti estetskog odgoja. Ista tumači kako svaki čovjek u sebi ima mogućnosti za razvitak estetskih sposobnosti i smisla. Nekad se vjerovalo da se i sposobnosti nasljeđuju. Danas je poznato da se nasljeđuju samo one dispozicije kao opće mogućnosti, a sposobnosti se razvijaju tijekom odgoja i obrazovanja.

- Treća postavka upozorava na dužnost. Budući da u svakom djetetu postoje uvjeti i mogućnosti razvijanja estetskih sposobnosti, estetskog smisla i ukusa, dužnost je predškolskih ustanova i škola poticati estetski odgoj.

3.1. Definicija estetskog smisla – smisla za lijepo u umjetnosti

Djecu treba osposobljavati da lako i brzo uočavaju i adekvatno doživljavaju sve što je estetsko. Prethodno navedeno podrazumijeva uočavanje ljepote u svemu što nas okružuje bilo da je riječ o prirodi, umjetnosti ili pak međuljudskim odnosima. To je važna namjena i dio temeljne svrhe estetskog odgoja. Međutim, ta svrha ima nešto šire značenje i sastoji se od četiri važna elementa smisla za lijepo: uočavanja, doživljavanja, vrednovanja i ostvarivanja lijepog. Otuda i četiri glavna zadatka estetskog odgoja.

Ako glazba ima estetsku sastavnicu, onda ona sadrži smisao za lijepo. Smisao za lijepo u glazbi podrazumijeva sve one glazbene sposobnosti koje se razvijaju postepeno. Iste se mogu podijeliti na:

- sposobnost uočavanja estetskih obilježja glazbe
- sposobnost estetskog doživljaja (prihvaćanja)
- sposobnost estetskog prosuđivanja ili vrednovanja
- sposobnost ostvarivanja lijepog.

Sve spomenute sposobnosti pojasnit će se i potkrijepiti primjerima u ovom radu.

3.1.1. Sposobnost uočavanja lijepog

Bez uočenih estetskih obilježja nema i ne može biti estetskog čina. „Estetski fenomen započinje zapažanjem estetskih svojstava i stoga je razvitak sposobnosti uočavanja lijepog ili estetskog prvi zadatak estetskog odgajanja“ (Rojko, 1996: 42). Djeci treba omogućiti da promatraju lijepo. Estetski odgoj započinje uočavanjem estetskih kvaliteta, ali to se uočavanje ne svodi samo na osjetnu percepciju nego isto uključuje shvaćanje i osmišljavanje. Ukratko, razvitak sposobnosti estetskog uočavanja, kao prvi zadatak estetskog odgoja, podrazumijeva osjetno percipiranje, njihovo osmišljavanje, usvajanje određenih znanja i razvitak misaonih sposobnosti.

Djecu treba učiti estetskom percipiranju. Tijekom šetnje, slušanja skladbe, pjevanja pjesme i sl. upozoravamo i usmjeravamo njihovu pažnju na raznovrsne zvukove, ljepotu melodije i ritma. Treba nastojati da u svakoj skladbi uoče što je lijepo u njoj. Kako bi se dijete nenametljivo upozoravalo na ono što je lijepo u skladbi, ta djela moraju bit estetski vrijedna, kratka, a estetske vrednote u skladbi moraju biti jasno uočljive.

1. PRIMJER IZ PRAKSE

IGRA TIŠINE KOJA SE „ČUJE“

Tijekom šetnje kroz park djeca su osluškivala tišinu koja se „čuje“. Odabrala sam park prvenstveno zbog raznolikosti zvukova. Dok smo sjedili na klupama u parku, zamolila sam djecu da pozovu tišinu. Veselo su zapjevala pjesmu, čiji su stihovi glasili: „Molimo za finu tišinu, jer tišina je praznik za uši. Molimo za finu tišinu, jer tišina godi i duši.“

Poslije otpjevane pjesme zamolila sam ih da se potpuno umire kako bi nastala tišina, ali ne obična tišina nego tišina koja se „čuje“. Rekla sam im da zatvore oči, da se pretvore u „veliko uho“ i tek kada ja postavim pitanje da kažu što su sve čuli. Prošlo je 50-ak sekundi kad su se počele otvarati oči i dizati ruke u zrak. Bili su nestrpljivi i jedva su dočekali da im postavim pitanja.

Tablica 1. Transkriptit razgovora odgojitelja s djecom

PITANJA	DJEČJI ODGOVORI
Koje ste sve zvukove čuli?	Djeca su nabrojila: brod koji se približava, ptice kao cvrkuću, lavež pas, valove koji su tiho udarali o obalu, šum vjetra koji prolazi kroz borove krošnje.
Kako ste se osjećali dok ste slušali tišinu?	Pojedinci su kazali su da su se osjećali mirno, više njih je reklo da je počelo spavati, a neki su rekli da su se osjećali veselo.
Koji se zvuk najjače čuo?	Brod i ptica.
Zašto su se najjače čuli?	Djeca su zaključila i odgovorila, citiram: „Zato jer kad je brod bija daleko nije se puno čuja, a kad je doša blizu onda mu se motor jače čuja.“ Za pticu su odgovorili, citiram: „Tica je tu gori na grani di mi sidimo pa je zato najjače čujemo.“
Koji je zvuk ljepši? Zvuk broda ili cvrkut ptice?	Dječacima se više svidio zvuk broda, a djevojčicama cvrkut ptice. Odgovori dječaka glasili su, citiram: „ Zvuk broda je lipši nego od tice jer je jači i žešći“, a djevojčice su im se suprotstavile govoreći, citiram: „Vi ste muški pa volite buku, a ptičica je malena i ima lipšu pismu koja je tiša nego brrmr.“

Ovom igrom željela sam upoznati djecu s lijepim šumovima i zvukovima koje pruža priroda. Kako bi ti zvukovi došli do izražaja, poslužila im je igra tišine. Kada smo mirni, tišina nam omogućuje da primijetimo, čujemo i osjetimo sve one zvukove koje inače naš sluh ne primjećuje i doživljava. Dozivanjem tišine s pomoću pjesme koja je djeca poznata od ranije, motivirala sam ih na potpuni smiraj. Cilj igre nije bio samo u tome da se kod djeteta pobudi

interes za sve zvučno što ih okružuje, nego da se uz već spomenuto potakne razvoj njihove auditivne radoznalosti i senzibilnost. Na temelju dječjih reakcija zaključila sam da su djeca jako dobro prihvatila igru i da im se sviđjela.

2. PRIMJER IZ PRAKSE

IGRA SA ZVUKOVIMA

Za vrijeme poklada u vrtiću izrađivale su se maske od raznovrsnih materijala. Djeci sam ponudila papire, celofan, plastične vrećice i aluminijsku foliju kao poticaj za stvaranje glazbe. Iste sam poslagala po stolu, a zatim sam sa svakim materijalom posebno šuškala gužvujući ga. Prije svakog zvuka upozorila sam djecu da pažljivo slušaju jer će čuti nešto zanimljivo.

Poslije izvedene aktivnosti djeca su samoinicijativno prilazila stolu, uzimala su materijale koje su gužvali, a kada su ih izgužvali donosili su zaključke koji je zvuk bio najzanimljiviji. Takvo eksperimentiranje zvukovima izaziva u djetetu radost te se razvija slušna osjetljivost i pažnja. Osim što se u prirodnom ambijentu može zapaziti ljepota raznovrsnih zvukova, slušanje glazbe i pjevanje kao oblici glazbenih aktivnosti imaju značajnu ulogu. Pjevanjem pjesama i slušanjem glazbe djeluje se na kognitivni, emocionalni, tjelesni i socijalni razvoj djeteta. Kako bi djeca mogla uočiti ono što je lijepo, odnosno glazbeno-izražajna sredstva glazbe, treba pažljivo birati pjesme i skladbe za slušanje. „Slušanjem glazbe djeca zapažaju i slušaju ona izražajna sredstva glazbe koja joj daju poseban čar. Navedene osobine dolaze najviše do izražaja u instrumentalnoj, odnosno orkestralnoj glazbi mora odgovarati glazbenim mogućnostima djece. Mora imati pjevnu i pristupačnu melodiju, u kojoj se tonovi nižu pretežno postepeno, bez čestih i velikih intervalskih skokova, bez kromatskih pomaka, jednostavnog, ali čvrstog i jasnog ritma, umjerenog tempa koji omogućuje pravilno pjevanje i jasan izgovor riječi“ (Manasteriotti, 1980: 117).

Uz primjer aktivnosti koja je izvedena u prirodi, navodim primjer za sposobnost zapažanja estetskih obilježja glazbe na temelju dviju izvedenih aktivnosti koje sam provela s djecom u svojoj skupini. Pripremila sam motivacijsku priču kao uvod u jednu i drugu aktivnost kako bi djeca mogla zapaziti lijepo u slušanoj skladbi i pjesmi.

Poslije odslušane glazbe i usvojene nove pjesme postavljala sam djeci pitanja. Grupa je brojila dvanaestero djece. Odgovore sam dobivala ponajviše od djece koja su već duže vremena u vrtiću, dok su ostali samo sjedili i slušali.

Kod slušanja skladbe „I Hear You Now”- Vangelis, instrumentali, fokus sam stavila da djeca uoče je li glazba vesela, tužna, spora ili brza te da prepoznaju instrumente.

Kod obrade pjesme „Vjetar” željela sam da djeca uoče razlike u visini, trajanju i „boji“ tonova, te da razlikuju pojmove: više – niže, dulje – kraće.

U ostvarivanju zadatka pomogla mi je igra koju sam provela s djecom na završetku aktivnosti.

3.1.2. Sposobnost estetskog doživljaja

Uočena estetska svojstva treba subjektivno prihvatiti, unutarne ih doživjeti tako da nas ne ostave ravnodušnima, da nam nešto znače. Iste trebaju izazvati osjećaj radosti i oduševljenja, te potaknuti i oplemeniti čovjeka da stvara ljepotu, ali takva stanja ne nastaju sama od sebe i nisu automatska posljedica uočavanja nekih estetskih svojstava. Sposobnosti estetskog doživljavanja treba sustavno razvijati i njegovati. Svaki susret s umjetničkim djelom i svako uočavanje određenog produkta koji sadrži estetska obilježja, izazvat će određeni dojam, pa i doživljaj. Svaki pojedinac određeno umjetničko djelo doživljava na sebi svojstven način i kao takav doživljaj je emocionalno obojen. Smisao zadatka je da se uz pomoć estetskih svojstava bogati emocionalni život čovjeka.

Sposobnost prihvaćanja i doživljavanja estetskih osobina glazbe popraćena je emocionalnim reakcijama. To znači da estetska obilježja ne možemo doživjeti samo intelektualno nego i emocionalno. Ovisno o djetetovoj razvojnoj dobi mijenja se i način reagiranja na zvukove. Kod djeteta osjećaj neugode izazivaju glasni zvukovi. Isti zvuk kod djeteta izaziva trzaje lica, brzo treptanje očima dok nježni zvuk djetetu pruža osjećaj smirenosti, ugone i sigurnosti. Već u najranijoj dobi dijete treba biti okruženo ugodnim zvucima kako bi se razvijala slušna osjetljivost.

Slušanje glazbe i učenje pjesama također ima veliku važnost kod prihvaćanja i doživljavanja estetskih osobina. Pjesma svojom ljepotom, skladom melodije i živošću ritma potiče i razvija

estetske osjećaje. Ista razvija djetetov glazbeni ukus i glazbene sposobnosti te budi u djeci optimizam, radost i vedro raspoloženje u kojem djeca s radošću obavljaju svoje zadatke.

„Slušanjem glazbe u najvećoj mjeri utječemo na razvoj emocionalnog života djeteta, na razvoj njegove estetske kulture i muzičkih sposobnosti. Slušajući glazbu dijete otkriva poseban svijet, svijet muzičkih tonova. Glazba pobuđuje emocije, pokreće dječju fantaziju i želju da je što češće slušaju” (Manasteriotti, 1980: 126). Odgojitelj je taj koji djeci treba omogućiti da dožive sadržaj kompozicije emotivno i iskreno.

3. PRIMJER IZ PRAKSE

Kod slušanja skladbe „I Hear You Now“ za motivacijsku priču poslužili su mi stanovnici livade koji plešu čaroban ples i dimnjak stare tvornice. Stanovnici livade plesali su dok je svirala prekrasna glazba. Slušajući glazbu djeca su čarobni ples stanovnika livade doživjela na različite načine:

Mia (5): „Ja sam zamislila bubamaru kako svira“.

Josipa (6): „Zamislila sam glazbu kao skakavca.“

Ivan (4): „Ja sam zamislija bubamaru i skakvaca kako plešu oko bora.“

Duje (5): „Ja sam zamislija zločesti crni dimnjak kako pušta dim.“

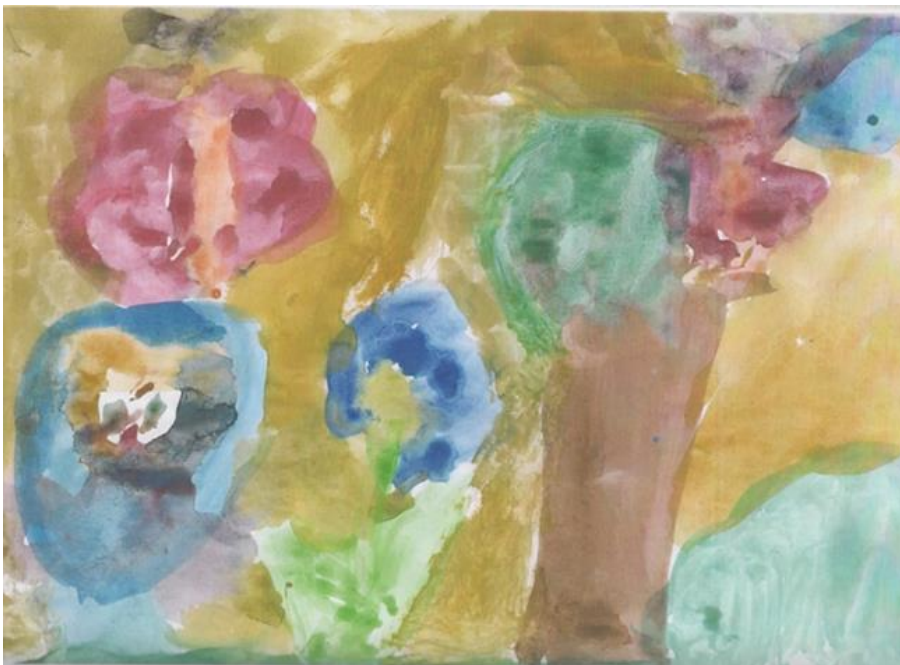
Elena (6): „Ja sam zamislila kako je crni dim oboja bubamaru i skakavca pa su prominili boju.“

Mladen (5): „Ja sam zamislija kako zločesti dimnjak bacan u more da ga valovi lipo odnesu.“

Djeca su svoje doživljaje na završetku aktivnosti likovno predočila.

Slika 1. Stanovnici livade plešu čaroban ples, Mia (6)

Slika 2. Čarobna livada, Elena (6)

3.1.3. Sposobnost estetskog prosuđivanja ili vrednovanja

Sposobnost estetskog prosuđivanja ili vrednovanja podrazumijeva uočavanje, doživljavanje i ostvarivanje lijepog, ali se ipak ne može svesti samo na njih. „Vrednovanje ili prosuđivanje estetskih kvaliteta pretpostavlja postojanje izgrađenih kriterija takvog vrednovanja” (Vukasović, 1998: 155). Kako bi ljepota otkrila svoju punu i pravu vrijednost trebaju se poznavati njezina svojstva i način govora. To nije lako ni jednostavno te je zato prijeko potrebno estetsko obrazovanje i odgajanje. U procesu estetskog obrazovanja i odgoja podrazumijeva se da odgojenik mora ovladati znanjima i sposobnostima koja će mu pomoći da razlikuje istinsku ljepotu od ružnoće ili pak umjetnički vrijedno djelo od bezvrijednog. Zbog sveg navedenog sposobnosti estetskog vrednovanja sa sposobnostima estetskog uočavanja, doživljavanja i ostvarivanja prijeko su potrebne svakom čovjeku.

Danas, u vrijeme ekspanzije medijskog utjecaja, posebno je važno utjecati na glazbeni ukus djece i usmjeriti ga u pravcu umjetnički vrijedne glazbe, dakle, glazbe koja može podnijeti atribut estetskog. Planskim radom kod djeteta može se razviti sposobnost pravilnog vrednovanja glazbe. Međutim, ako je dijete lišeno bilo kakvog oblika umjetnosti u sredini u kojoj živi razvijat će se sporije i imat će potpuno drugačije doživljaje i shvaćanja od djeteta koje je steklo određena iskustva. Dječje znanje nije kao kod odraslih, ali dijete svoje znanje oslanja na prethodna iskustva koje je steklo i doživjelo. Ista se ne znaju kao i odrasli koristiti bogatim rječnikom pa ona svoja mišljenja, za koja im nedostaju riječi, izražavaju pokretom ili pak crtežom.

Dječak Mladen (5), pomoću svog crteža objasnio je što mu je glazba ispričala: „Glazba je spora pa ću ja zato lipo bacit ovaj zločesti crni dimjak u more da ga vali lipo odnesu.“

Upitala sam ga : „Zašto si ga bacio u more?“

Odgovorio je: „Zato šta mi se ne sviđa i zato jer je glazba spora ka šta more ide sporo.“

Kako će dijete izraziti svoje mišljenje i vrednovati lijepo u glazbi ovisi kojoj dobnoj skupini pripada. Ako želimo formirati djetetov ukus onda moramo znati da postoje određeni činitelji koji sudjeluju u formiranju glazbenog ukusa. Neki od tih činitelja su: učenje, ponavljanje, dob, inteligencija i osobnost odgojitelja. Učenje je jedan od najznačajnijih činitelja. Prvi susret s pjesmom ili skladbom za slušanje jako je odlučan.

Kod učenja pjesme obraćamo pažnju na dječje glazbeno pamćenje jer djeca u predškolskoj dobi uče pjevati po sluhu i metodom imitacije. Pri takvom učenju krije se opasnost mehaničkog ponavljanja koje dovodi do slabljenja ili potpunog gubitka interesa. Dijete uči čim se rodi tako što se igra zvukovima. Zvukove proizvodi rukama, nogama, svojim tijelom, zvečkama ili različitim zvučnim igračkama, a postepeno pronalazi zvukove koji ga osobito vesele. Dijete se raduje pjevnim igrama tijekom kojih odrasla osoba pjeva, a ono izvodi pokrete. Kao što smo mi učili i učimo dalje od starijih, tako i dijete uči od nas ono što je u glazbi vrijedno. Zadatak je odgojitelja da djetetu približi glazbu, tako da glazba postane izvor radosti i vedrine, a ne opterećenje i odbojnost. Da bi se stvorio emocionalni odnos prema glazbenom djelu, potrebno je višestruko ponavljanje kako bi dijete uočilo sve vrijednosti pojedine kompozicije (ponavljanjem npr. pjesme djeca usvajaju melodiju i tekst svih kitica, a kod slušanja skladbe ponavljanjem omogućujemo djeci da lakše zapamte glazbu kako bi ju trajno usvojili i lakše kasnije prepoznali). „U djece predškolske dobi muzički ukus tek formira, a o inteligenciji djeteta ovisi koliko će ono od tih glazbenih utisaka i znanja trajno usvojiti” (Manasteriotti, 1980: 18). Ponekad i nije pitanje inteligencije, nego je pitanje sredine iz koje dijete potječe i koja ga okružuje.

Dijete lišeno bilo kakvog oblika umjetnosti sporije će se razvijati od djeteta koje živi u sredini koja ima bogati esetski odnos spram umjetnosti. Što se tiče dobi treba istaknuti da što je dijete starije, veća je koncentracija i naravno samim time djetetova pažnja. U predškolskoj dobi pažnja djeteta je uglavnom nehlotična odnosno dijete se fokusira na one podražaje koji su intezivni i koji ga interesiraju. Taj fokus ne traje dugo jer svaki novi podražaj iznova zainteresira dijete. Dijete koje ima veće sposobnosti pokazuje i veći interes za glazbene aktivnosti. Odgojitelj je često prva osoba koja glazbom pobuđuje djeteteov interes. Isti upozna je dijete s kvalitetnim i lijepim u glazbi te stvara prvi emocionalni odnos o kojem ovisi hoće li djetetov kontakt s glazbom biti ugodan ili neugodan.

Odgojitelj treba imati opću i glazbenu kulturu, poznavati teoriju pedagogije, njezine principe i zakonitosti itd. Isti treba biti sposoban uočiti, shvatiti i osjetiti lijepo u glazbi kako bi kod djeteta mogao razvijati ljubav za lijepo. Zadatak odgojitelja je da kod djeteta razvija sposobnost glazbenog izražavanja, potiče na slušanje zvukova iz okoline, obogaćuje emocionalni i spoznajni svijet i razvija interes za glazbu. Još jedan važan zadatak je da odgojitelj čuva dječji glas od prevelikog naprezanja zbog preglasnog pjevanja ili neadekvatnog opsega glasa.

Odgojitelj treba pjevati u opsegu koji odgovara dječjem glasu, jer dijete oponaša. Dosljednim i kvalitetnim radom odgojitelj razvija znanja i umijeća koja su mu potrebna kako bi ostvario zadatak glazbenog odgoja na početnom stupnju. Domišljat odgojitelj uvijek povezuje pjesmu ili glazbenu igru s ostalim odgojnim područjima i sadržajima iz dječjeg života.

3.1.4. Sposobnost ostvarivanja lijepog

Stvaralačke sposobnosti pojedinca nisu biološki date rođenjem i ne nastaju same od sebe. Štoviše, iste treba dosljedno, ustrajno i dugotrajno razvijati. Navike i vještine estetskog izražavanja razvijaju se u kvalitetno organiziranim glazbenim, likovnim i ostalim aktivnostima u kojima su djeca aktivno sudjeluju.

Djeca svoja mišljenja za koja im nedostaju riječi izražavaju pokretom, crtežom ili melodijom. S pomoću crteža, pokreta ili melodije zapravo izražavaju ono što su doživjeli ili zamišljali tijekom slušanja neke skladbe. Svako dijete na svoj način izražava mišljenje. Sposobnost ostvarivanja onog što je zamislilo (a to da ima estetska obilježja) nije kod svakog djeteta podjednako. Nije važno je li crtež, izvedeni pokret ili pak pokušaj sviranja odmah u početku estetski vrijedan. Ono što je važno jest da se dijete započne estetski izražavati. Također je važno pohvaliti dijete jer emocionalno zadovoljstvo koje dijete u tom trenutku osjeća služi kao motivacijska snaga za daljnje usvajanje vještina i znanja. Stvaralačkim aktivnostima pridonosi se dječjem cjelovitom razvoju.

4. PRIMJER IZ PRAKSE

Mladen (5) je s pomoću svog crteža objasnio što je njemu glazba „ispričala“: „Glazba je spora pa ću ja zato lipo bacit ovaj zločesti crni dimjak u more da ga vali lipo odnesu.“ Upitala sam ga: „Zašto si ga bacio u more?“

Odgovorio je, citiram: „Zato šta mi se ne sviđa i zato jer je glazba spora ka šta more ide sporo.“

Zanimljivo je da se dimnjak u priči javlja kao zločesti lik i očito je da se dječaku on ne sviđa, a more se pojavljuje na crtežu iz dva razloga: da može baciti dimnjak u more da ga valovi odnesu i kako bi s pomoću mora koje sporo teče izrazio tempo glazbe. Dječakov likovni izraz izrađen na temelju prezentirane skladbe odražavao je tempo glazbe koji je dječak usporedio s morem. Poslije slušanja glazbe za izražavanje glazbenih dojmova djeci su najdraži oblici rada: slikanje, crtanje ili modeliranje. „U stručnoj literaturi raspravlja se o tome što bi trebao odražavati dječji likovni izraz izrađen na muziku; sadržaj - ako je kompozicija programskog karaktera, karakter muzike ili neko od njenih izražajnih sredstava, npr. melodijsku liniju, ritam, mjeru, tempo muzički oblik i boje tonova“ (Manasteriotti, 1980: 142).

Važnu ulogu kod likovnog izražavanja glazbenih dojmova ima i dobra odgojiteljeva priprema koja omogućuje da se djeca odazovu na aktivnost. Prije svakog slušanja potrebno je upozoriti djecu da će poslije slušanja crtati ili slikati ono što im glazba „priča“. Tako usmjerena djeca slušajući glazbu služe se sjećanjima i prethodno stečenim iskustvima kako bi stvorila svoju zamisao crteža ili slike.

Slika 3. Zločesti dimnjak koji pluta po moru, Mladen (5)

4. ULOGA ODGOJITELJA U RAZVOJU GLAZBENO-ESTETSKIH SPOSOBNOSTI DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Odgojitelj je kreator glazbene aktivnosti i u njima može sudjelovati kao posrednik, suigrač i inicijator. On je često prva i jedina osoba koja upoznaje dijete s vrijednim i lijepim u glazbi te stvara prvi emocionalni odnos prema istoj. Zadatak je odgojitelja razvijati djetetovu muzikalnost, glazbenost putem ritmiziranja, pjevanja, slušanja glazbe i pokreta uz glazbu te poticati sposobnost slobodnog glazbenog izražavanja i zamišljanja. Odgojitelj treba poznavati teoriju pedagogije, njezine principe i zakonitosti što ujedno podrazumijeva opću i glazbenu kulturu. Isti treba biti sposoban shvatiti, zapaziti i osjetiti lijepo u glazbi kako bi kod djeteta mogao razvijati ljubav za lijepo. Odgojitelj ima priliku i obvezu, pružiti djetetu poticajno glazbeno okruženje te na taj način jačati jednu od osam kompetencija za cjeloživotno učenje (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). John Dewey je vjerovao da djeca najbolje uče formirajući vlastita stajališta i mogu poboljšati svoje obrazovanje kroz vlastita iskustva i interakcije. Pozitivna iskustva dovest će do pozitivnog pogleda na okolinu. Dok djeca stječu nova iskustva, povezuju informacije s prethodnim znanjem i formiraju vlastita razmišljanja o ljepoti, nastaviti će se razvijati. Dewey je također vjerovao da odgojitelji u ranom djetinjstvu trebaju djeci pružiti priliku da iskuse estetiku za kognitivni društveni kulturni i psihološki razvoj. Antropozofski pokret Rudolfa Steinera o estetskom razvoju kaže da je djeci potreban intelektualni, kreativni, moralni duhovni razvoj. Ta se perspektiva odnosi na činjenicu da djeca u dobi od nula do sedam godina uče o svojoj okolini putem svojih osjetila.

Uključivanjem estetskog razvoja odgojitelji osiguravaju pristupe koji djecu pripremaju za uspješnu budućnost i potiču maštu. Djelatnosti glazbenog voditelja/odgojitelja u predškolskoj ustanovi su raznolike. Glazbenik – odgojitelj, prije svega, treba biti sposoban organizirati i voditi glazbene aktivnosti, glazbeno didaktičke igre, pratiti u jutarnjoj tjelovježbi i nastaviti tjelesnog odgoja te raditi s roditeljima tako da osmišljava različite oblike i druženja s glazbenim aktivnostima. Neemotivni odgojitelj neće moći probuditi osjećaje i odnose kod djece, stoga je umjetnost važna profesionalna značajka odgojitelja predškolske djece. Glazba je, u određenoj mjeri, jezik osjećaja. Glazba stvara određeno raspoloženje i tako potiče dijete na razmišljanje. Odgojitelj bi trebao verbalno dočarati određeno zajedništvo misli, iskustava i usmjeriti pozornost djece na značajke sredstava glazbenog izražavanja određenog djela. Također je

potrebno potaknuti ispravne dječje reakcije na glazbu. Metoda uvjeravanja doprinosi razvoju dobrih osjećaja, dobrog ukusa i pravilnog razumijevanja glazbenih djela koja se izvode. Profesionalnost u radu odgojitelja nezamisliva je bez daljnjeg usavršavanja izvođačkih vještina, stjecanja novih znanja, kreativnog traganja i analitičkog sagledavanja vlastitog djelovanja. Odgojitelj organizira i vodi glazbene aktivnosti te je izuzetno važno da isti ima sposobnost identificiranja glazbeno nadarene djece da s njima radi individualno i grupno. Važnu ulogu ima promatranje djeteta u trenucima njegove slobodne aktivnosti, a što prije odgojitelj uoči djetetovu sklonost prema glazbi, djetetov glazbeni razvoj može biti uspješniji. Tajvansko istraživanje „Perceptions of and Reflections on Aesthetic Education Training from the Perspective of Taiwanese Preschool Educators“ tumači da odgojitelji sa završenim predškolskim obrazovanjem imaju nedostatak glazbenog obrazovanja (Lee i Chao, 2023). Isti se smatraju nekompetentnima pri vođenju glazbenih aktivnosti, za razliku od odgojitelja koji imaju stručno glazbeno obrazovanje te svakodnevno usmjeravaju djecu na sudjelovanje u glazbenim aktivnostima. Odgojitelji se susreću s izazovima u glazbenom obrazovanju i malo je istraživanja provedeno na temu što je glazbena estetika i proširuju li odgojitelji svoje iskustvo u istraživanju i sagledavanju estetike kroz glazbenu aktivnost te kako djeca reagiraju na iste. Mnoga su istraživanja pokazala da glazba ima brojne prednosti za fizički i mentalni razvoj djece. Međutim, mnogi odgojitelji imaju oskudnu pripremu ili nedostatak iskustva u estetskom obrazovanju. Tajvansko istraživanje (2023) istražilo je percepcije i razmišljanja odgojitelja o estetskom obrazovanju. Rezultati su pokazali slaganje većine sudionika s time da su sudjelovanja i angažmani djece u glazbenim aktivnostima dobar način za poboljšanje estetskih sposobnosti te pomažu u stvaranju estetskog ozračja u obrazovnoj praksi. Ti rezultati ukazuju na važnost dobivanja odgovarajuće obuke iz područja glazbene estetike za odgojitelje kako bi se djeci pružila visokokvalitetna rana edukacija. Ista studija pokazala je kako je pandemija COVID-19 dramatično promijenila svakodnevni život ljudi i načine učenja, što je rezultiralo prelaskom mnogih vrtića i škola na online nastavu. To je bio novi izazov za odgojitelje predškolskog odgoja s malo iskustva u glazbenom obrazovanju ili nedostatkom obuke za glazbeno obrazovanje. Stoga je poboljšanje glazbenog znanja predškolskih učitelja i samouvjerenosti u glazbi tijekom pandemijske krize postalo problem.

Iako se raspravljalo o pitanjima važnim za trenutnu situaciju i izazovima s kojima se suočavaju predškolski odgojitelji u glazbenom obrazovanju, malo je studija istraživalo percepcije predškolskih odgojitelja i razmišljanja o treningu glazbenog obrazovanja, posebno u kontekstu pandemije COVID-19.

5. GLAZBA KAO SREDSTVO ESTETSKOG ODGOJA

Slušajući glazbu pronalazimo dio sebe u njezinim pričama. Prema Lee i Chao (2023) glazba je umjetnost izražena tonom (zvukom), ona je vremenska, za razliku od drugih umjetnosti koje su prostorne. „Glazbena kompozicija je umjetničko djelo stvoreno od više različitih elemenata koje nazivamo izražajnim sredstvima glazbe“ (Jay, 2015, prema Lee i Chao, 2023: 4). „Estetska domena uključuje glazbu, a njezino usmjerenje učenja dijeli se na 'afektivni' i 'umjetnički medij'. Pojam 'slušni umjetnički medij' odnosi se na materijale koji se koriste za kreativno izražavanje temeljeno na glazbenom ritmu, melodiji ili pjevanju“ (Lee i Chao, 2023: 1). Isti uključuje pjevanje, udaraljke i pokrete tijela. Sukladno tim vrstama izražavanja mala djeca reagiraju na osnovne elemente glazbe (trajanje/ritma zvuka, boju tona, dinamiku, visinu) i oblikovnu strukturu glazbe.

„Poznato je da je do danas predočeno mnogo mišljenja o glazbi i definicija glazbe raznih maštovitih stručnjaka, muzikologa, estetičara glazbe itd. Svaka od tih definicija i mišljenja koje su odgovarale na pitanje, što je to glazba, odnosno, što tko smatra glazbom, uglavnom nisu obuhvaćale cjelokupni pojam glazbe“ (Buble, 1997: 7). Dok slušamo glazbu pronalazimo jedan dio sebe u njezinim pričama. Ona te priče stvara svojim jezikom. Njezin je jezik govor glazbenih tonova i njezinih izražajnih sredstava (melodije, harmonije, ritma itd.).

„Muzika je oduvijek pobuđivala izuzetan interes da je stoljećima bila predmet proučavanja učenja učenjaka i da nitko nije porekao snagu njezina čudesnog djelovanja na čovjeka“ (Enciklopedija Leksikografskog zavoda 4, 1968: 450-451). Glazbena je inteligencija po važnosti jednaka logičko-matematičkoj inteligenciji, jezičnoj inteligenciji, prostornoj inteligenciji, tjelesnoj-kinestetičkoj inteligenciji, interpersonalnoj inteligenciji i intrapersonalnoj inteligenciji (Gardner, 1983, prema Ogazie, 2012: 9). Glazbeni odgoj i obrazovanje imaju utjecaj na razvoj estetskih sposobnosti djeteta počevši od početka života do trenutka kada dijete može kognitivno razlučiti ili dešifrirati.

Dijete koje je vješto u glazbi ističe se u rješavanju problema, procjeni i analizi. Kod glazbe se koristi isti dio mozga kao u matematičkom razmišljanju. Zato su mnogi vješti glazbenici prilično dobri u matematici. Međutim, za one koji se akademski ne ističu, glazba može poslužiti za izgradnju samopoštovanja. Mnoga istraživanja tumače kako je manja vjerojatnost da će se „glazbena djeca“ uključiti u neprikladne navike. Dijete koje provodi vrijeme uz glazbene aktivnosti tijekom boravka u vrtiću i školi pokazuje oblike primjerenog ponašanja i snažnu

emocionalnu inteligenciju. Jedno od učinkovitih sredstava estetskog obrazovanja je glazba. Da bi glazba ispunila tu važnu funkciju, potrebno je razviti opću muzikalnost kod djece predškolske dobi (Ruslanova i Ravshanovich, 2023).

Prvo, muzikalnost je sposobnost djeteta da osjeti karakter, raspoloženje glazbenog djela, da suosjeća s onim što je čuo, da pokaže emocionalni stav, razumije glazbenu sliku. Glazba stvara uzbuđenje kod djeteta/ slušatelja, izaziva odgovore, uvodi životne fenomene, potiče asocijacije. Drugo, muzikalnost je djetetova sposobnost slušanja, usporedbe, procjene najživopisnijih i najrazumljivijih glazbenih fenomena. To zahtijeva od predškolca da ima osnovnu glazbenu i slušnu kulturu, proizvoljnu slušnu pozornost usmjerenu na određena sredstva izražavanja. Treće, muzikalnost je manifestacija djetetovog kreativnog odnosa prema glazbi. Slušajući glazbu dijete na svoj način predstavlja umjetničku sliku, prenoseći je u pjevanju, sviranju, plesu. Razvojem opće muzikalnosti kod djece predškolske dobi pojavljuje se emocionalni odnos prema glazbi, sluh se poboljšava i rađa se kreativna mašta. Iskustva djece dobivaju osebnju estetsku boju.

„U metodologiji glazbenog odgoja djece, uz opće pedagoške metode, koriste se metode koje su određene estetskom suštinom i intonacionalnom prirodom glazbene umjetnosti.

Na temelju zadataka i suštine glazbenog i estetskog obrazovanja razvile su se četiri pedagoške metode:

- metoda poticanja empatije i emocionalne reakcije na lijepo u svijetu oko sebe, s ciljem obogaćivanja emocionalnog i osjetilnog iskustva djeteta
- metoda uvjeravanja u procesu formiranja estetske percepcije
- metoda vježbanja u praktičnim radnjama
- metoda situacija pretraživanja koje potiču kreativno i praktično djelovanje (Vetlugina, 1989, prema Ruslanova i Ravshanovich, 2023: 5).

Metode glazbenog obrazovanja definiraju se kao djelovanje odgojitelja usmjereno na opći glazbeni i estetski razvoj djece predškolske dobi. Metode se temelje na aktivnoj interakciji između odrasle osobe i djeteta te su usmjerene na obrazovanje djece u estetskom stavu prema glazbi, emocionalnom odgovoru, glazbenoj osjetljivosti, evaluacijskom stavu i izražajnoj izvedbi. Glavno sredstvo kojim predškolska djeca oblikuju glazbenu i estetsku svijest i

glazbenu kulturu u cjelini jest sama glazba. Samo glazba može izazvati (ili ne izazvati) emocionalni odgovor djeteta, što je temelj glazbene i estetske svijesti pojedinca. Glazba je učinkovito sredstvo oblikovanja emocionalne kulture, osjećaja, morala i utječe na estetsko obrazovanje djece. Estetsko obrazovanje uključuje formiranje estetskih ukusa i estetskih osjećaja. Uloga glazbe u estetskom obrazovanju jest razviti kod djece sposobnost opažanja lijepog u okolnoj stvarnosti, u umjetničkim djelima, prirodi, odnosima s ljudima te razlikovati stvarno lijepo od ružnog.

Dakle, glazba je jedno od najosnovnijih, najznačajnijih sredstava u umjetničkom i estetskom obrazovanju djece predškolske dobi. Zadatak glazbene estetike kao posebne nauke jest ispitati ljepotu glazbe te istumačiti na koji način ista utječe na čovjeka. Uzevši u obzir da je glazbena kompozicija umjetničko djelo stvoreno od više različitih elemenata koje nazivamo izražajnim sredstvima glazbe, glazbena estetika je protumačila djelovanje istih na čovjeka.

Izražajna sredstva glazbe su: ton, melodija, harmonija, ritam, metar-mjera, tempo, boja ili timbar i dinamika. Građa glazbe su tonovi, organizirani u tonske sustave, koji variraju prema sredini i razdoblju u kojem se pojavljuju. Glazbeno djelo izgrađeno je na osnovnim elementima, a to su: ritam, koji regulira raspored naglašenih i nenaglašenih tonova grupira u jedinice jednaka trajanja (pravilno izmjenjivanje naglašenih i ne naglašenih tonova - teze i arze; naziva se metar-mjera). Tempo također utječe na naš doživljaj glazbe jer odražava njezin karakter npr. je li pjesma živahna, sjetna, u brzom ili sporom tempu ili pak postupno ubrzavanje i usporavanje također utječe na doživljaj glazbe. Melodija je slijed, vodoravno i linearno raspoređenih tonova koji se čuju jedan za drugim. Harmonija podrazumijeva da su tonovi vertikalno raspoređeni u akordičkim sklopovima ta da se čuju u isto vrijeme; polifonija je istodobno zvučanje više samostalnih melodija; boja ili timbar tona koji omogućuje specifično djelovanje glazbenih kolorita. Stupnjevanje jakosti tonova naziva se dinamika.

Dijete s pomoću različitih zvukova upoznaje svoju okolinu i sebe u njoj. To su zvukovi iz prirode, različiti glasovi i glazba. Kvalitetno odabrana glazba tijekom svakodnevnih susreta s djetetom razvit će želju i potrebu za slušanjem te će stvoriti pozitivno i mirno ozračje. Na taj način glazba postaje dio djetetovog života.

Prema Manasteriotti (1980) glazba je sastavnica estetskog odgoja. Bit estetskog odgoja i obrazovanja glazbom sastoji se u tome da:

- kod djeteta pobudi i razvije osjećaj i smisao za lijepo u glazbi
- osposobi dijete za zapažanje estetskih svojstava glazbe
- glazba postane djetetu izvorom njegovih estetskih doživljaja
- postavi osnove ili temelje glazbenog ukusa djeteta
- razvije stvaralačke snage djeteta u smislu estetski oblikovanog izražavanja u tim područjima
- dijete usvoji elementarna znanja i vještine i ovlada određenim navikama estetskog karaktera.

Navedeni zadatci se postižu odgojem. Sva djeca imaju mogućnost za estetski odgoj glazbom. Iako se djeca rađaju s određenim dispozicijama za razvoj glazbenih sposobnosti, razvoj istih ovisit će o njihovoj aktivnosti, i okolini u kojoj borave. Zato je jako važno, što češće djeci u prvoj godini života i nadalje pružati mogućnost susreta s glazbom. Odgojitelj treba kod djeteta razvijati sposobnost slobodnog glazbenog izražavanja, obogaćivati njegov emocionalni i spoznajni svijet te razvijati interes za glazbu.

6. MJESTO, ULOGA I ZADATCI GLAZBENOG ODGOJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Glazba je najsvestraniji i najutjecajniji medij za razvoja djeteta. Izuzetno je važno da se u predškolskoj dobi potiče osjećaj za glazbu. U predškolskoj ustanovi glazbeni odgoj je integrirani dio jedinstvenoga odgojno-obrazovnog rada s djecom. Prema NKRPOO (2015) saznanja o integriranoj prirodi dječjega učenja te važnosti fleksibilnoga i otvorenoga pristupa poučavanja pridonijela su razvijanju različitih modaliteta rada koji nastoje na najbolji način odgovoriti potrebama suvremenoga djeteta, imajući prvenstveno u vidu njegovu dobrobit. Sve navedeno definira sliku djeteta koja nas potiče na promišljanje o drukčijem pristupu u metodici glazbene kulture.

Glazba se smatra izrazito važnom u razvoju djetetova intelekta i senzibiliteta (Nacionalni kurikulumu za rani i predškolski odgoj, 2015).

Dobrobiti glazbenog odgoja za dijete (NKRPOO, 2015):

- Užitek spontanog opažanja, razvoja mišljenja i izražavanja u kontekstu glazbene umjetnosti i umjetnosti u širem smislu.
- Estetski i emocionalni doživljaj i izražavanje kroz harmoniju glazbe, glasa, zvuka i pokreta.
- Osjeća se zadovoljno, optimistično, uspješno i smireno.
- Razvija osobne potencijale (umjetničke, motoričke, socijalne, kreativne, spoznajne i stvaralačke).
- Visoka razina emocionalne i kognitivne uključenosti djeteta u aktivnosti praćene glazbom (intrinzična motivacije.)
- Senzomotoričko slušanje stvara motoričke asocijacije.
- Dobrobit je za sveukupno zdravlje.

Zadaće glazbenog odgoja:

- Razvoj sposobnosti percepcije i obrade auditivnih podražaja.
- Poticanje osjećaja radosti kod stvaralačkih izražavanja ideja.
- Aktivno poticanje razvoja percepcije glazbenih elemenata (melodije, ritma, tempa i dinamike).
- Sustavno osposobljavanje djeteta u oblikovanju glazbenog ukusa i estetskog odnosa prema glazbenoj umjetnosti i umjetnosti uopće.
- Poticanje osviještenosti djeteta za vlastite pokrete (oblik, kvalitetu) te svijesti o prostoru u kojem se pokreti ostvaruju.
- Poticanje razvoja sposobnosti kreativnog angažmana u stvaralačku suradnju i kooperativnost na relaciji dijete - dijete, dijete - skupina i dijete - odrasli
- Omogućavanje slobode izražavanja kako bi se prepustilo fantaziji prenoseći pritom emocije i doživljaje na druge izražajne medije.
- Osnaživanje djeteta u stjecanju osobnih, emocionalnih, tjelesnih, socijalnih i intelektualnih kompetencija u kontekstu svrhovitih svakodnevnih aktivnosti uz glazbu, raznovrsnih oblika glazbe i mnogostrane mogućnosti njezine primjene.

U odgojno-obrazovnom procesu glazbeni odgoj utječe na cjeloviti razvoj sposobnosti djeteta. Posebno utječe na djetetove stvaralačke mogućnosti kao što su razvoj govora, senzibilitet za glazbu, razni oblici izražavanja, maštovitost i društvenost. Prema suvremenim znanstvenim spoznajama odgojno djelovanje glazbe je znatno šire od onog prijašnjeg. Glazba je specifično područje sa posebnim sadržajima, metodama i sredstvima te kao takva zahtjeva definiranu strukturu. Drugim riječima, glazbeni odgoj u vrtiću vezan je uz metodičke discipline. „Metodika je pedagozijska disciplina koja proučava zakonitosti odgoja i obrazovanja putem jednog nastavnog predmeta, odnosno odgojno-obrazovnog područja. Dolazi od grčke riječi *methodos* što znači umijeće planskog postupanja“ (Hrvatska enciklopedija, 2013). Ako odgojitelj želi da djeca uče pomoću glazbe, a ne da ih se o njoj podučava treba dobro poznavati metodiku rada. Suvremeni metodički pristup podrazumijeva interaktivno poučavanje koje djetetu pruža priliku za aktivnim sudjelovanjem i mogućnost odabira prema njegovom interesu.

„Kako bismo zadovoljili specifične razvojne i odgojno-obrazovne potrebe djece, određeni su ciljevi koji se temelje na strategijama pedagoškoga djelovanja koji potiču cjeloviti razvoj

djeteta, diferencijaciju i individualizaciju u pristupu (kao što su zadaće, sadržaji i aktivnosti) te unapređuju vještine i ključne kompetencije djece i odgojitelja“ (Ivančan, 2021: 269).

Prema Miljak (1996), nužno je bilo odustati od tradicionalnog transmisivskog pristupa poučavanja djece. „Glazbeni poticaji često su se svodili samo na slušanje glazbe s medija i to najčešće kao zvučne kulise koje u konačnici rezultiraju zvučnom 'zagađenošću', tj. bukom. U želji da se glazbene sposobnosti djece razviju do višeg stupnja, takav pristup ne stvara djeci prilike za korištenje svih dobrobiti glazbe, osobito onih koje proizlaze iz izvedbenoga aspekta“ (Ivančan, 2021: 269). Prihvatanjem transakcijsko-transformacijske paradigme promišljamo o drugačijim modalitetima rada. „Osluškujući potrebe djece te dolazimo do suvremenog metodičkog pristupa u kojem je naglasak na aktivnom sudjelovanju djece te poštivanju i poticanju njihove autonomije“ (Ivančan, 2021: 269)

Glazbeni odgoj važan je dio estetskog i umjetničkog odgoja, a utječe na emocionalni, socijalni, kognitivni i psiho-motorički razvoj djeteta. Pedagoški proces ima za cilj da tijekom glazbenog iskustva dijete razvije estetski potencijal, upoznava ljepotu i doživi glazbenu umjetnost. Djecu se doživljavanjem glazbe u vrtićima ujedno uči i kultura. „Doživljaj koji je oplemenjen i obogaćen glazbom neprocjenjiv je, jer se doživljava 'lijepo', a time se i ostvaruje takvo kulturno ozračje u dječjem vrtiću. Takav odgoj koji se temelji na glazbi, slovenska glazbena pedagoginja Olga Denac naziva estetskim odgojem“ (Miočić, 2012: 75).

Autorice Esimone i Ojukwu (2014) tumače kako dijete koje je izloženo glazbenom odgoju i obrazovanju jača svoje komunikacijske sposobnosti te se lakše prilagođava zajednici. Dijete susret s glazbom ostvaruje putem igre. Važno je istaknuti da ona djeca koja prakticiraju glazbeno-motoričke zadatke su spretnija spram vršnjaka i odraslih. Iste autorice (2014) objašnjavaju kako djeca vole glazbu kao i odrasli, ali je cijene više od odraslih, stoga je važno da glazbenim aktivnostima dijete razvija kreativnost i samopoštovanje. Glazbeni odgoj ima pozitivan utjecaj na kognitivni i bihevioralni razvoj djece. Postoji snažna korelacija između učenja glazbe, umjetnosti, poboljšanja pismenosti i matematičkih vještina (Habibi, 2018, prema Hodijah, Kurniawati, 2020).

Glazbeni odgoj potiče individualne razlike među djecom, a isto tako prepoznaje i sličnosti te na tako potiče radost kod zajedničkih iskustava koja zahtijevaju suradnju, koncentraciju i disciplinu. „Djetetov glazbeni izričaj i odgovori na glazbeno iskustvo su valjani, a

njegove/njezine kreacije i inovacije u glazbenim skladbama njeguju se i cijene. Sposobnost istraživanja uz vodstvo te eksperimentiranja i preuzimanja rizika sa zvučnim kombinacijama bitan je aspekt glazbenog rasta“ (Miočić, 2012: 75). Iz glazbenoga odgoja proizlaze različiti emocionalni i socijalni ishodi. Glazbeni odgoj utječe na socijalno i emocionalno sazrijevanje osobe, kontroliranje emocija i vještine samoizražavanja (Özmentes, 2005, prema Kupana, 2015: 82). Glazbeno obrazovanje i socijalno-emocionalno učenje prirodno se međusobno upotpunjuju. Zajedničke značajke glazbenog odgoja i socijalnog-emocionalnog učenja jesu da se glazba može koristiti kao: senzorni stimulator, estetsko iskustvo i za opuštanje, a stvaranje glazbe može biti način samoizražavanja i grupnog iskustva (Pellitteri, 2006, prema Kupana, 2015: 83).

„Kako glazbeni odgoj ima za cilj senzibilizirati dijete za umjetnički kvalitetnu glazbu i raznovrsne mogućnosti njezine primjene te utjecaja na razvoj određenih sposobnosti - prijelaz na višu razinu svjesnosti svog tjelesnog, emocionalnog, socijalnog i kognitivnog JA“ (Roudi, 2018: 12). Ista autorica (2018) tumači da djeci nerijetko nedostaju potrebne riječi kojima bi izrazili sebe i svoje emocionalno, socijalno i kognitivno ja, stoga je glazba pravi medij koja ima moćan poticaj za raznovrsne aktivnosti. Glazba oplemenjuje svojom prožetošću emocijama, a ono što je bogato emocijama je trajnije, pamtljivije, dublje se usađuje u sjećanje te potiče dijete na angažman, suradnju i kooperativnosti s vršnjacima i odraslima.

U predškolskim ustanovama tijekom svakodnevnih aktivnosti trebale bi biti provedene sve glazbene aktivnosti. „Institucionalna sredina treba omogućiti stimulaciju bogatstva, čime bi se stvorilo kulturno ozračje odgojne ustanove, a otvorenošću za sva glazbena područja u dječjem vrtiću bi pozitivno utjecali na cjelovit djetetov razvoj“ (Tomić-Ferić, 2001, prema Miočić, 2012: 76). Prema Gospodnetić (2015) glazbene aktivnosti su: aktivno i pasivno slušanje glazbe, obrada brojalica i pjesama, igre s pjevanjem, sviranje na udaraljkama koje potiče dječju kreativnost. Sve prethodno navedene glazbene aktivnosti utječu na glazbeni, estetski, moralni, tjelesni i intelektualni razvoj djeteta.

Glazbene aktivnosti koje naglašavaju tekstove pjesama, rime, ritmičke obrasce, stalne ritmove i dramatizirane priče pokretom i glazbenim instrumentima mogu proširiti i ojačati dječje pamćenje kako bi pomogle u razvoju njihovih jezičnih vještina. Prema Vidulin (2016) u prethodno spomenutim aktivnostima kod djece se razvija interes za glazbu. Sudjelovanjem u istima, njeguje se glas, postiže se samostalnija izvedba pjesme pjevanjem ili sviranjem te dijete izražava i doživljava glazbu. Glazbene aktivnosti mogu se provoditi grupno i individualno. Tijekom individualnog provođenja aktivnosti dijete samostalno istražuje zvukove na određenom glazbenom instrumentu ili improvizira, dok grupno sudjelovanje podrazumijeva koordinaciju i suradnju većeg broja djece što je važno za socio-emocionalan razvoj (Svalina, 2010).

Tijekom glazbenih aktivnosti smanjuje se vanjska i unutarnja napetost te se stvara pozitivno ozračje. „Oblikovanje glazbenog ukusa i estetskog odnosa prema glazbenoj umjetnosti i umjetnosti uopće, odrasli će oblikovati sa odabranom umjetnički vrijednom i kvalitetnom glazbom dostupnom razumijevanju i shvaćanju dječjeg uma te/i mogućnostima njegova procesuiranja poticaja koje doživljava“ (Roudi, 2018: 15). Ritmovi u kojima djeca uživaju, vole i uz koje se maštovito izražavaju su: renesansna glazba, hrvatska tradicijska glazba, tradicijska irska glazba, razne koračnice uspavanke i glazba sa zvukovima prirode (more, šuma, ptičji pjev, vjetar, kiša, oluja, grmljavina, šuštanje lišća itd.). Današnja djeca nisu često u prilici čuti zvukove iz različitih okruženja (zvukovi s livade, domaće životinje, zvuk zvona, alata, ulice, sela, gradilišta i sl.) koja su važna za auditivnu senzibiliziranost. Prepoznavanje i uspješno identificiranje istih raduje ih i osnažuje. Najomiljeniji oblik djetetovog izražavanja je pjevanje. Djeca se spontano pridružuju odgojitelju dok pjeva. U tim trenucima nastaje sinergija koja je motivator i pokretač u životnoj, radnoj i opuštajućoj odnosno svakoj aktivnosti i situaciji u dječjem vrtiću.

Zainteresiranost djeteta za glazbu najintenzivnije se javlja kada se ona smjenjuje s razdobljima tišine. „Osigurati uvjete u kojima djeca mogu uočavati ljepotu iznenađenja koje slijedi izmjenom zvuka i tišine. Mogli bismo reći da je takav pravilan pristup u senzibiliziranju djeteta za glazbenu umjetnost zapravo neophodan“ (Roudi, 2018: 16). Glazbeni je pokret odraz i pokazatelj prihvaćanja glazbe. Djeci je glazba prirodno urođena i ona ih pokreće dok ih instrumenti očaravaju. Uz glazbu dijete stječe osjećaj za lijepo te se može emocionalno bogato izraziti. Glazbenim igrama oslobođeno je u izražavanju, daje oduška mašti koju izražava slikanjem, crtanjem, glazbenim improvizacijama, pjevanjem, plesom, pokretom, ritmičkim

igrama, samostalnim stvaranjem melodija, a ujedno osvještava sebe, svoje tijelo i um te osobne mogućnosti i sposobnosti.

Oblikovanje glazbenog ukusa i estetskog odnosa prema glazbenoj umjetnosti stječe se preko različitih poticaja kako što su: slušanje, pjevanje, glazbene improvizacije, igre s pjevanjem sviranje, brojalice, tradicijske igre i pjesme, stvaralačke igre uz vokalno-instrumentalnu glazbu i glazbene dramatizacije.

„Glazba se, kao dodatni impuls, provlači kroz svakodnevne aktivnosti u vrtiću: umjetničke, likovne, govorne, istraživačke spoznajne, tjelesne, životno praktične i radne“ (Roudi, 2018: 16).

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

7.1. Predmet istraživanja

Mnoga su istraživanja pokazala kako glazba ima brojne prednosti za mentalni i fizički razvoj djece. Estetska domena uključuje glazbu, njezina se orijentacija učenja razlikuje u emocionalno/čuvstvenom i umjetničkom mediju. Pod pojmom umjetnički medij podrazumijeva se medij ili materijal koji se koristi za kreativno izražavanje temeljeno na glazbenom ritmu, melodiji ili pjevanju. Kako bi odgojitelji naučili djecu izraziti svoje misli o glazbi, kao i prepoznati i cijeliti njezine karakteristike, smjernice za uvažavanje glazbe stavljaju poseban naglasak na slušanje glazbe, pjevanje i sviranje. Odgojitelji predškolske djece trebaju poučavati djecu u skladu s navedenim smjernicama, a ujedno bi trebali posjedovati glazbenu naobrazbu kako bi pružili prikladne strategije podučavanja glazbe za djecu rane dobi. Tajvansko istraživanje „Perceptions of and Reflections on Aesthetic Education Training from the Perspective of Taiwanese Preschool Educators“ autora Lee i Chao (2023) prikazalo je zabrinjavajuće rezultate o niskoj percepciji stvaranja estetskog ozračja u skupini od strane odgojitelja. Razlog je taj što većina predškolskih odgojitelja nije upoznata s materijalima ili pedagogijom koja se bave estetikom, nemaju znanja o estetskom pojmu glazbe ili imaju nisko samopouzdanje. Kao rezultat toga estetika u ranom i predškolskom odgoju postaje slaba, ključno je poticanje odgojitelja na nastavak estetskog obrazovanja. Bilo bi korisno za odgojitelje da nastavna praksa što više uključi teorije koje su povezane s estetskim odgojem.

7.2. Cilj istraživanja

Cilj je intervjua doznati razumiju li odgojitelji koncept estetskog odgoja glazbom.

7.3. Zadatci istraživanja

- Ispitati percepciju pojma i važnosti estetike glazbe iz perspektive odgojiteljica.

- Utvrditi i analizirati načine praćenja (razvoja) estetike u glazbi kod djece predškolske dobi.
- Utvrditi načine oblikovanja i poticanja djece u izgradnji glazbeno-estetskog ukusa.

7.4. Metode i instrumenti istraživanja

U ovom diplomskom radu provedeno je kvalitativno istraživanje te je odabran polustrukturirani individualni intervju, otvorenog i deskriptivnog tipa. Isti prema Struni (2023) predstavlja metodu razgovora s pojedincem (ispitanikom), a cilj je detaljno istražiti i razumjeti stavove, uvjerenja, doživljaj, ponašanja i motivaciju tog ispitanika. Instrument protokola intervjuja sastavljen je od osam pitanja koja su postavljena ispitanicima kako bi se dobili što detaljniji odgovori. Pitanja su sastavljena isključivo za potrebe istraživanja.

7.5. Postupak i tijek istraživanja

Za ovo istraživanje bio je dovoljan manji broj ispitanika. Isto je provedeno od 12. do 17. srpnja 2024. nad tri ispitanika. Moram istaknuti da sam od prvotnog odabira ispitanika nažalost morala odustati, ne svojom voljom nego zbog osjećaja nelagode i mišljenja ispitanika da su nekompetentni za intervju o ovoj tematici. Potraga za novim ispitanicima trajala je duže vremena od planiranoga, no na kraju je bila uspješna. Prije samog početka intervjuja ispitanicima je objašnjen cilj i svrha istraživanja. Radi lakšeg praćenja intervjuja i kako bi dobiveni rezultati bili što vjerodostojniji razgovor je sniman mobilnim uređajem. Ispitanici su prethodno informirani o tome da će se razgovor snimati te su isti pristali na taj uvjet. Objašnjeno im je kako u svakom trenutku provođenja istraživanja (intervjuja) imaju mogućnost odustati. Naglašeno je da će njihovi odgovori biti korišteni isključivo u svrhu izrade diplomskog rada te im je zajamčena anonimnost podataka. Ispitanici su dali svoj pristanak usmenom potvrdom na sudjelovanje u istraživanju. Intervju se provodio individualno s odgojiteljicama u neformalnom i opuštenom okruženju, a trajanje intervjuja variralo je od 30 do 45 minuta, metodom lice-u-lice.

7.6. Sudionici istraživanja

Za sudjelovanje u istraživanju odabrane su tri odgojiteljice različite životne dobi, radnog staža, i stručne spreme. Dvije odgojiteljice zaposlene su u trogirskom vrtiću, a treća u zagrebačkom. Identitet triju sugovornika zaštićen je šifriranjem imena te je označen slovom O (odgojitelj) i rednim brojem intervjuiranja.

Tablica 2. Sociodemografski podatci ispitanika

Ispitanici	Županija – Grad	Stečeno zvanje nakon obrazovanja i zanimanje	Radni staž u struci	Odgojno-obrazovna skupina	Dodatna glazbena naobrazba ili interes
O1	Splitsko-dalmatinska, Trogir	VŠS, dvogodišnji studij Odgojitelj predškolske djece	37 god.	Mješovita Broj djece: 22	Srednja glazbena škola
O2	Zagrebačka, Zagreb	VSS, dvogodišnji studij te naknadno završen Diplomski studij (2020), Magistar/magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (mag. praesc. educ.)	26 god.	Mješovita Broj djece: 16	Glazbene radionice, webinar, literatura o glazbi, odlazak na koncerte klasične glazbe, opere i balet
O3	Splitsko-dalmatinska, Trogir	VSS, Diplomski studij, mag. praesc. educ. Magistar/magistra RPOO	10 god.	Mješovita Broj djece: 24	Pjevanje u zboru

7.7. Postupak obrade podataka

Dobiveni podatci intervjua su transkribirani i jezično doručeni po potrebi. Na samom početku napravljena je deskriptivna analiza odgovora potkrijepljena s citatima, a potom su izdvojeni kodovi. Izdvajanjem istih svrstani su u pojedine kategorije odnosno tematske cjeline prema postavljenim zadacima istraživanja. Obrada podataka sastojala se od usporedbe podataka dobivenih intervjuom te njihovim analiziranjem.

8. REZULTATI I RASPRAVA ISTRAŽIVANJA

U ovom dijelu rada prikazani su rezultati i rasprava istraživanja. Kako bi se što jasnije dao uvid u istraživanje, mišljenja ispitanica potkrijepljena su citatima. Trima ispitanicama postavljena su ista pitanja, uz usporedbu njihovih odgovora. Rezultati su interpretirani prema postavljenim zadacima istraživanja.

- Rezultati intervjua s odgojiteljicom O1 iz Trogira koja ima bogato radno iskustvo od 37 godina rada. Uz formalno obrazovanje (preddiplomski studij) ima završenu srednju glazbenu školu i kontinuirano se usavršava na glazbenom polju.

1. Za početak, bih Vas zamolila da objasnite što podrazumijevate pod pojmom estetika?

O1 odgovara da je za nju estetika emocionalna uključenost u različite oblike ljepote koje proizlaze iz raznovrsnih umjetnička djela, prirode, dizajna i mode. O1: „Estetika je nešto što je subjektivno, odnosno ono što je lijepo u uhu ili oku osobe koja nešto sluša ili gleda.“ Za O1 je izuzetno važan stilski izbor koji je umjetnik koristio da bi djelo učinio lijepim te kako bi prenio svoju vrijednost, značenje i emociju.

2. Što je za Vas estetika glazbe?

O1 pod pojmom glazbene estetike podrazumijeva emocije koje se osjećaju tijekom slušanja, pjevanja ili sviranja glazbenog djela. O1: „To je ljepota zvuka glazbe koja pokreće djecu i nas odrasle da budemo bolji i emocionalno inteligentniji.“

3. Koji su po Vama kriteriji potrebni za estetsku ocjenu glazbenog djela?

O1 odgovara: „Za mene je izuzetno važno kakvi su tonski intervali, harmonija, ritam, dinamičnost, odnosno čuje li se kada glazbenik svira tiho ili glasno.“ Ista napominje kako je važno da dijete osjeti ljepotu i „ružnoću“ estetike. Pod „ružnoćom“ podrazumijeva onu glazbu koja izaziva negativne osjećaje, odnosno to je za O1: „Deformacija harmonije tj. disharmonija koja unosi nemir u ozračje skupine.“ Ista smatra da mnoge pjesme za djecu nisu estetski obogaćene nego nude iskrivljenu sliku glazbe. „Djeca trebaju glazbu koja se može pjevati. Dječje bi pjesme trebale biti u opsegu koji je primjeren pjevanju male djece.“ O1 polazi od toga da odgojitelj treba imati pravilnu impostaciju glasa, odnosno pravilno pjevati i uz to ponavljati

tekst i melodiju kako bi dijete uočilo i zapamtilo vrijednost pjesme. „Previše tekstopisaca piše za vlastite niske glasove, a ne za dječje glasove. Dječje pjesme trebaju imati dobro osmišljenu nezaboravnu melodiju koju je lako naučiti.“

4. Smatrate li da je važno izlaganje djece različitim vrstama glazbe od rane dobi i objasnite je li isto važno za razvoj estetskog prosuđivanja?

Za O1 je izuzetno važno da dijete bude izloženo različitim žanrovima glazbe kako bi osjetilo ono što je u prethodnom odgovoru spomenula. Glazba prikladna za djecu mora sadržavati tekstove koji su prilagođeni djeci i ritam koji je zabavno pratiti. „U svom dugogodišnjem stažu djecu sam upoznala s klasičnom, jazz i pop glazbom.“ Odgojiteljica je iznijela svoje viđenje o današnjim mladim odgojiteljima s dozom kritičnosti, citiram: „Smatram da nije dovoljno doći u skupinu, upaliti CD s 'tamo nekom' glazbom i pustiti djecu da slušaju. Današnja glazbe koja se nudi djeci ponavlja jedan te isti ritam i vrti dvije-tri iste riječi što je pamtljivije za dijete. Tako ih se ne potiče na uočavanje i doživljavanje ljepote u glazbi. To je samo puko odrađivanje nekakve kvazi glazbene aktivnosti, eto da se djeca raduju i ljuljaju.“ O1 tvrdi da se odgojitelji plaše provođenja glazbenih aktivnosti, odnosno više joj se čini da se ne trude raditi onako kako su učili na fakultetu.

5. Na koji način pratite djetetove reakcije na glazbu, što pratite i pomaže li Vam isto da bolje razumijete dijete?

O1: „Izuzetno mi je važno prostorno-materijalno okruženje u skupini kako bih mogla pratiti djetetove reakcije na glazbu. U sobi dnevnog boravka nalazi se glazbeni centar koji je obogaćen raznim plakatima, panoima sa slikama glazbenih instrumenata, notama, a na policama koje su u razini djeteta izloženi su instrumenti (Orffov instrumentarij) te raznorazne šuškalice i bubnjevi izrađeni u suradnji s roditeljima i djecom.“ U glazbenom centru s djecom O1 provodi svakodnevno od 20 do 30 minuta u raznim aktivnostima koje su ujedno poticaj za ostale aktivnosti (crtanje, slikanje, ples, dramatizacija). Tijekom glazbenih aktivnosti O1 pazi na metodičnost provođenja aktivnosti i prati reakcije djece koje najčešće pismeno dokumentira, no u zadnjih sedam godina aktivno snima ili fotografira. O1: „Tijekom slušanja glazbe pratim dječja emocionalna stanja kako bih uočila u kojoj glazbi dijete uživa ili ne uživa i interese koje ista pokazuju tijekom glazbenih aktivnosti.“ Na takav način bolje razumije dijete te fokus stavlja na glazbu koja djetetu može ojačati osjećaj fokusa i emocionalne kontrole. O1 smatra da mnoga djeca koja su introvertirana pokazuju visoku emocionalnu regulaciju tijekom grupne glazbene aktivnosti. Ista smatra da ima djece kojoj treba redovito individualno posvetiti vrijeme

za glazbenu aktivnost jer su senzorno osjetljivi i traže od odgojitelja drugačiji izbor glazbe samo za njih. Pomno biranje glazbe i sudjelovanje djece u glazbenim aktivnostima, zaključuje O1, pomaže djeci u smanjivanju stresa i anksioznosti.

6. Objasnite na koji način potičete djetetovo razmišljanje o glazbi, odnosno raspravljate li o glazbi?

U svakodnevnom glazbenim aktivnostima O1: „S djecom razgovaram o onome što su zapazili tijekom slušanja glazbe, kako su se osjećali, što im se svidjelo, a što ne i zašto?“ O1 ističe da im nikad ne nudi odgovor nego pitanjima „izvlači“ iz djece njihov unutarnji doživljaj glazbe. Na taj način napominje da razvijaju jezične vještine verbaliziranjem doživljenog, a ujedno se potiče suradnja i komunikacija s ostalima. O1: „Razgovaram s djecom o riječima teksta pjesme, zvukovima, tempu, ritmu, koje su instrumente zapazili te prema interesu ponavljam glazbenu aktivnost kako bi uočili sve vrijednosti kompozicije.“

7. Molim Vas, opišite kako pomažete djetetu da poveže vizualne i zvučne elemente te da izrazi svoje dojmove o glazbi na kreativan način?

Obavezno tijekom likovnih aktivnosti O1: „Puštam tihu glazbu u pozadini i to najčešće klasičnu kako bi potaknula djecu da izraze ono što vide i osjećaju tijekom slušanja. Klasična glazba pomaže djeci da se usredotoče u daljnjim zadacima. Glazba koja ima tempo od 60 (otkucaja u minuti) povećava učinkovitost mozga u obradi informacija. Na stolovima budu ponuđeni razni materijali: vodene boje, tempere, paste, ugljen, drvene boje, olovke i raznovrsni nestrukturirani materijali jer nikad ne znamo kako će glazba usmjeriti dijete da samostalno odabere materijal za likovni rad.“ O1 se referira na prethodni odgovor te ga nadopunjuje smatrajući da tijekom rasprave o glazbi dijete izražava emocije koje se pretvaraju u priču koju dokumentira, a potom se može pretvoriti slikovnicu ili strip. O1: „Tijekom zajedničkog sviranja krećem se u istom ritmu s djecom što dovodi do pozitivnog ozračja u skupini.“ Ista se trudi glazbene aktivnosti učiniti zabavnijima i opuštenijima tako da djeca sama izaberu žele li sudjelovati ili ne. Poseban naglasak stavlja na ritmove hodanja, skakanja i to na vrhovima prstiju kako bi djeca razvila složenije motoričke vještine koje su ujedno uvod u plesne korake.

8. I za kraj, molim Vas recite smatrate li da Vaš glazbeno-estetski utjecaj ima važnu ulogu na oblikovanje dječjeg glazbeno-estetskog ukusa?

O1 se u potpunosti slaže da odgojitelj ima važnu ulogu u formiranju djetetovog ukusa te da se glazbeni odgoj ne smije zanemarivati i uzimati olako. Odgojitelj je model djetetu u svemu, pa

tako i u preferencijama odabira glazbe. O1 objašnjava: „Glazbene preferencije odgojitelja, a i roditelja, promijenile su se tijekom nekoliko godina. Smatram da treba osvijestiti roditelje o glazbi koja se sluša kod kuće. Mnogi roditelji zbog nedostatka vremena djeci nude modernu tehnologiju koja je pretrpana neprimjerenom glazbom.“ O1 izražava ljutnju i razočaranje spram aplikacija kao što su Tik Tok, Instagram gdje djeca upijaju zvukove i melodije pjesama koje povezuju s brutalnim slikama, plesovima i rječnikom koji ne donosi ništa osjećajno i lijepo, dapače frustrirajuće i agresivno. Na redovitim roditeljskom sastancima O1 roditeljima napominje da je važno voditi djecu na koncerte klasične glazbe kako bi se kod djeteta razvile socijalne vještine i estetski ukus te osjetljivost prema umjetničkim formama koje su složenije. „Smatram da mi odgojitelji trebamo biti primjer sa svojim stavom i emocijama prema glazbenim djelima. Trebamo se znati uživjeti i dati sve od sebe kako bi djeca preuzela slične stavove i emocije. Pozitivno okruženje koje uključuje raznoliku glazbu poboljšava dječju estetsku procjenu. Na nama je hoćemo li s našim odabirom za izvođenje ili slušanje glazbe proširiti dječje vidike i potaknut ih na istraživanje glazbe ili ćemo suziti njihovo iskustvo i preferencije.“ Za kraj O1 smatra da je većini odgojitelja potreban rad i trud za provođenje glazbenih aktivnosti. Kako O1 tvrdi, nisu ni svjesni koliko se taj trud u radu s djecom isplati za njihovo daljnje formiranje glazbenog ukusa. O1: „Iskustvo slušanja klasične glazbe snažno je, duboko i suptilno; pop glazba je također snažna, ali obično nije toliko duboka i suptilna. Nigdje ne piše da ljudi moraju slušati duboku i suptilnu glazbu, ali većina to ne čini jer biraju lakšu opciju.“ O1 smatra kako bi većina odgojitelja mogla naučiti voljeti klasičnu glazbu ako to žele i posvete joj neko vrijeme. Ista smatra: „Starije generacije odgojitelja posvećivale su više vremena glazbenom odgoju, znale su čitati note i pravilno pristupati djeci kako bi ih potaknule na uočavanje estetskih vrednota u glazbi. Danas se uzima zdravo za gotovo da glazbeni odgoj trebaju provoditi samo oni koji znaju pjevati i imaju uz formalno obrazovanje još neku vrstu glazbene naobrazbe.“ O1 ističe kako ne misli da vrši ikakvu moralnu osudu ni roditelja, ni odgojitelja, ali je revoltirana te smatra da svi zajedno trebamo omogućiti djeci da nas njihovo iskustveno osjećanje glazbe vodi i usmjerava ka ljepšem, emotivnijem i bezbrižnijem svijetu kojeg smo mi odrasli napustili.

- Rezultati intervjua s odgojiteljicom O2 iz Zagreba koja ima bogato radno iskustvo od 26 godina. Uz formalno obrazovanje (diplomski studij) glazbeno znanje usavršava webinarima, glazbenim radionicama i čitanjem literature.

1. Za početak bih Vas zamolila da objasnite što podrazumijevate pod pojmom estetika?

O2 pod pojmom estetike smatra da je ista jako širok pojam, citiram: „Estetika se ne može kategorizirati i točno definirati, ona je individualna stvar svakog pojedinca.“ O2 objašnjava da ono što je nekome lijepo ne mora nužno drugome biti lijepo.

2. Što je za Vas estetika glazbe?

O2: „Za mene bi estetika u glazbi morala imati nekakvog smisla, neko autorsko djelo, matematički formirano, da ima svoj početak, sredinu i kraj, ugodno za slušanje većini populacije.“ Nadalje je O2 ponovo istaknula kako joj je ključno da je autorsko djelo i da glazba ne koristi elektroniku. O2: „Za mene je lijepo/estetično kada se koriste bazični instrumenti, što god to bilo... može biti narodna glazba, folklor, klasična glazba i zabavna glazba, ali s naglaskom korištenja instrumenata.“

3. Koji su po Vama kriteriji potrebni za estetsku ocjenu glazbenog djela?

O2 se referirala na prethodni odgovor, odnosno nadodala je kako uz instrumente: „Obavezno moraju biti zvukovi iz prirode. Nezamislivo mi je da te zvukove radi robot jer to u potpunosti narušava smisao estetičnosti glazbe.“ Nadalje O2 objašnjava kako joj je u današnje moderno doba neprihvatljivo da se uopće ocjenjuju elektronička glazbena djela koja koriste ljepotu preuzetu od klasičnih glazbenih djela, citiram: „Ma daj... mislim... koriste npr. Vivaldijevu melodiju pa onda ubace nešto, promjene dinamičnost i sad je to novo lijepo... ne... to je kitimo se tuđim perjem jer nisu sposobni napraviti samostalno novo glazbeno djelo koje obiluje s estetičnosti koja će biti pamtljiva dugi niz godina.“

4. Smatrate li da je važno izlaganje djece različitim vrstama glazbe od rane dobi i objasnite je li isto važno za razvoj estetskog prosuđivanja?

O2 citiram: „Apsolutno je važno koristiti različitu vrstu glazbe.“ Nadalje O2 objašnjava kako u svom radu najčešće koristi klasičnu glazbu kao zvučnu podlogu te uz isto jako puno koristi folklornu, narodnu i tradicijsku glazbu svijeta. Kod tradicijske glazbe vrši podjelu glazbe i instrumenata prema kontinentima. O2, citiram: „Upoznavanje uvijek započinje tradicionalnom

i autohtonom glazbom naše zemlje pa se širimo prema Europi i ostalim dijelovima svijeta. Tako radim već dugi niz godina... jer smatram da je važno poznavati sve vrste tradicijske glazbe te prihvaćati tu različitost i ljepotu koja je čini posebnom.“ Ista objašnjava kako pri korištenju klasične glazbe koristi jednostavnija i poznatija djela kao npr. Mozarta, Čajkovskovo „Labuđe jezero“ i „Orašar“, Vivaldijeva „Četiri godišnja doba“. Ističe kako se pri tom odabiru glazbe smatra kompetentnom za prenošenje svojih emocija na adekvatan način kako bi djeca mogla uočiti ljepotu glazbenog djela. Kod zabavne glazbe koristi dječje pjesmice ili obrade starih pjesmica, pokretne igre s pjevanjem iz svih dijelova svijeta jer je tu najveća ponuda posebno talijanske i engleske glazbe što ujedno potiče dijete na učenje stranog jezika. Djeca donose iz kuće svoje pjesme za rođendanske zabave. O2 ističe kako u radu ne koristi našu zabavnu glazbu jer su djeca svakodnevno okružena istom te nema potrebe slušati je u vrtiću.

5. Na koji način pratite djetetove reakcije na glazbu, što pratite i pomaže li Vam isto da bolje razumijete dijete?

O2 objašnjava kako se u skupini nalazi centar glazbe koji je stalno pristupačan djeci jer je dio skupine. U istom centru nalazi se Orffov instrumentarij, ksilofon, metalofon, kastanjete i afrički djembe. Djeca posebno vole guiro koji je dio Orffovog instrumentarija. Na početku pedagoške godine djecu upoznajem sa svim instrumentima. O2: „S obzirom na to da su djeci svi instrumenti nadohvat ruke, djeca svakodnevno koriste iste te tako pratimo i bilježimo dječje reakcije. Iste bilježimo snimkom ili fotografijom koju prilažemo u individualne mape.“ O2 smatra kako je izričito važno da djeca upoznaju instrumente cijelog svijeta. „Tijekom rada na glazbenom projektu obavezno djeci nudim violinu, gitaru, ukulele i tako pratim njihov afinitet prema glazbi. Djeca najčešće uzimaju udaraljke i djembe jer znaju proizvesti zvuk koji ih raduje. Oni s ljubavlju i ushićenjem pričaju o tom zvuku.“ Nadalje, ista objašnjava da nitko od odgojitelja ne svira gitaru i violinu, ali smatra kako je važno da djeca osjete ljepotu zvuka istražujući ga preko žica instrumenta. Na policama pored instrumenata uvijek imaju pripremljen Viol ulje za violinu i krpice tako da djeca čiste i održavaju instrumente. „Na taj način djecu učimo održavanju i njegovanju instrumenata kao što negujemo i sve okolo sebe. Djeca preferiraju djembe zato što pokretima ruke mogu proizvesti različite lijepe i moćne zvukove.“ O2 je metalofonu djeci označila tonove. Ista koristi priču uz platno s „notnim stanovima“ u kojima žive note. Svaki stan treba otključati s pomoću violinskog ključa dok dijete „svira“ note na metalofonu i prati odgojitelja: „Odgojitelj svira melodiku do četiri povisilice... (smijeh) ono što se sjećam i što sam dobro naučila na fakultetu koristeći Manasteriotti, dobri temelji ipak ostaju u glavi... (smijeh).“ O2 često u skupinu pozove goste iz glazbene škole koji sviraju razne

instrumente. Ista planira upisati tečaj sviranja gitare kako bi obogatila svoje glazbene kompetencije.

6. Objasnite na koji način potičete djetetovo razmišljanje o glazbi, odnosno raspravljate li o glazbi?

O2: „O glazbi znamo raspravljati, ali najčešće ako djeca dođu iz obiteljskog doma ili od nekud s nekom pjesmom koju pjevaju. Uglavnom su to pjesme koje ne bih imenovala. Tada znam razgovarati o toj pjesmi, odnosno riječima te pjesme, razumiju ili što pjevaju i što ta pjesma govori.“ Nadalje, objašnjava kako djeca ne razumiju ono što pjevaju nego se zanose ritmom i istim riječima koje se neprestano ponavljaju. O2 smatra kako s djecom treba razgovarati i o onome što osjećaju slušajući glazbu te da ista mora imati kvalitetu.

7. Molim Vas opišite kako pomažete djetetu da poveže vizualne i zvučne elemente te da izrazi svoje dojmove o glazbi na kreativan način?

O2 koristi slušanje glazbe tijekom likovnih aktivnosti. Citiram: „Izuzetno mi je važno da se djeca likovno izraze s pomoću glazbe. Evo jedan primjer gdje sam im ponudila žutu i plavu boju tijekom slušanja instrumentalne glazbe kako bi oslikali planet Zemlju koju bi onda okretali. Ta se tehnika zove monotipija.“ Nadalje O2 objašnjava kako uz likovno izražavanje djeca svoj doživljaj glazbe prikazuju pokretom, odnosno plesom. Istaknula je primjer – dok su radili na projektu „Španjolska glazba“ te upoznavali instrumente i melodije – bilo je paralelno gledanje baleta „Labuđe jezero“ koje je bilo organizirano od strane vrtića. Španjolska glazba te glazba i baletni pokreti „Labuđeg jezera“ dojmili su jednu djevojčicu tako da je njezina kreativnost došla do izražaja. Ista je povezala kastanjete iz glazbenog centra s pokretima iz baleta te je zaplesala i dala naziv plesu „Španjolsko jezero“.

8. I za kraj molim Vas recite smatrate li da Vaš glazbeno-estetski utjecaj ima važnu ulogu na oblikovanje dječjeg glazbeno-estetskog ukusa?

O2 citiram: „Iskreno se trudim da se ne dogodi da im ja nametnem nešto svoje jer je glazbeni ukus/estetika individualna stvar. Trudim se djeci prezentirati svu vrstu glazbe osim onog što sam već spomenula odnosno neprestano okružuje na radiju, TV-u, mobitelu.“ Ista smatra da stavljanje djeteta pred raznovrsnu glazbu omogućava oblikovanja ukusa spram istoj, a ono što dobije od odgojitelja je sigurno ljubav. Za O2, uz estetiku, glazba je važna i za kognitivan razvoj prvenstveno za matematiku. Glazba je za O2 zbrajanje i prebrojavanje. Glazba je istoj

sredstvo/alat za rad i kroz glazbu ista potiče razvoj svih osam ključnih kompetencija. O2: „Moja ljubav prema glazbi i način na koji se trudim približiti djeci istu utjecat će na estetski doživljaj glazbe, ali na ukus ne jer se on oblikuje tijekom godina.“

- Rezultati intervjua s odgojiteljicom O3 iz Trogira koja ima 10 godina radnog staža. Uz formalno obrazovanje (diplomski studij) pjeva u gradskom zboru.

1. Za početak bih Vas zamolila da objasnite što podrazumijevate pod pojmom estetika?

Pod pojmom estetike O3 podrazumijeva da je „nešto“ u skladu i da pruža osjećaj ugone onome koji stvara i onome koji gleda, sluša, upotrebljava, odnosno prihvaća. O3: „To nešto su umjetnička djela, eksterijer, interijer i vanjski izgled ljudi.“

2. Što je za Vas estetika glazbe?

Pod pojmom glazbene estetike O3 smatra sve ono što glazbu tvori privlačnom osobi koja je sluša. O3: „Glazbena estetika je 'most' između emotivnosti koju glazbeni umjetnik prenosi, a slušatelj doživljava. Živahnost i vedrina melodije koja će slušatelja pokrenuti za akciju dalje, sjetna i melankolična melodija koja će ga utješiti i opuštajuća koja će ga smiriti.“

3. Koji su po Vama kriteriji potrebni za estetsku ocjenu glazbenog djela?

O3 smatra da je najvažniji kriterij melodičnost i harmoničnost tonova koji se pjevaju ili sviraju. „Oni zajedno stvaraju i ostavljaju na slušatelju pamtljivost te izazivaju osjećaj divljenja i oduševljenja.“ Nadalje, ista tumači kako zahvaljujući amaterskom zbornom pjevanju kojeg vodi profesionalni voditelj razumije koliko je važna usklađenost i harmonija među pjevačima te sposobnost da zajedno interpretiraju glazbu s preciznošću i emotivnim izražajem.

4. Smatrate li da je važno izlaganje djece različitim vrstama glazbe od rane dobi i objasnite je li isto važno za razvoj estetskog prosuđivanja?

O3 smatra kako je obavezno da djeca u ranoj i predškolskoj dobi, a naročito djeca pred školu upoznaju različite žanrove glazbe. „Život bez glazbe je nezamisliv, a njegovanje ljubavi prema raznim vrstama glazbe omogućuje kod djece daljnje formiranje ukusa prema istoj.“ O3 objašnjava da ako odgojitelj ograniči slušanje glazbe samo na jedan žanr uskraćuje djeci estetski doživljaj glazbe. O3: „Što više različite glazbe slušaš, više učiš o njejoj ljepoti. Izlažući djecu

najrazličitijoj glazbi, proširujete njihov glazbeni vokabular.“ O3 ističe da, iako nije kompetentna za sviranje, djecu upoznaje s glazbenim instrumentima preko YouTube aplikacije birajući glazbene priče kao npr. Prokofjev „Peća i vuk“.

5. Na koji način pratite djetetove reakcije na glazbu, što pratite i pomaže li Vam isto da bolje razumijete dijete?

O3 navodi kako nije spretna u sviranju odnosno ne koristi sintesajzer u skupini, ali zato voli pjevati djeci i to na pravilan način, odnosno po notama. Pjevanje ponekad poprati šušalicama koje su izrađene od recikliranih materijala jer vrtić nije opremljen s glazbenim instrumentima. O3 tijekom pjevanja voli eksperimentirati s bojom glasa te tako promatra dječje reakcije. „U njihovim se očima reflektiraju one emocije koje sam željela postići mijenjanjem boje svog glasa.“ O3 smatra da s promjenom boje tona u pjevanju potiče dijete na daljnje istraživanje njegovih glasovnih sposobnosti. Pri tom glasovnom eksperimentiranju pazi na osjetljivost dječjih glasnica. Ponajviše joj pomažu pjevne igre i to u kolu. O3 pri izvođenju pjesme potiče i usmjerava djecu na lijepo i osjećajno pjevanje. „Za djecu je zajedničko pjevanje istraživanje i interakcija koja uključuje emocije.“ Nadalje, O3 objašnjava da isto potiče samopouzdanje i stvara navike kulturnog ponašanja. U glazbenom centru u skupini nalazi se „Kutiju s čarobnim zvukovima“. Ista je puna raznovrsnog materijala (tkanine, plastične vrećice, aluminijska folija, raznovrsni papiri, kutijice koje šuščaju, loptice, donirane mini glazbene kutijice s raznovrsnim opusom glazbe i sl.) s pomoću kojeg dijete može „odsvirati“ svoje osjećaje. O3 opisuje kako se kutija često „otvara“ i „zatvara“. Djeca s pomoću nje, odnosno materijala, pokazuju svoje trenutno emocionalno stanje što je od velike pomoći odgojitelju kako bi djetetu pomogao savladati poteškoće. Stavljanje iste u skupinu O3 smatra velikim postignućem u smislu razvijanja emocionalne otpornosti i poboljšanju samopoštovanje.

6. Objasnite na koji način potičete djetetovo razmišljanje o glazbi, odnosno raspravljate li o glazbi?

O3 objašnjava da uz pjevanje često eksperimentira sa zvukovima. Zvukove pušta s CD-a, stvara ih u skupini s pomoću raznovrsnih materijala te ih osluškuje s djecom tijekom šetnje i u dvorištu vrtića. „Djeca maštaju i stvaraju priču o onome što su čuli.“ Prije aktivnosti pjevanja s djecom provodi vježbe disanja u kojoj često dolazi do izmjene tišine i buke s obzirom na to da ih klizna stijenka dijeli od susjedne skupine. „Tišina se u odgojnoj skupini rijetko čuje zato i jest izazov

koji potiče na dijalog s djecom.“ O3 razgovara s djecom osjećaju li se bolje kada su tišini ili kad se čuje žamor. Tijekom razgovora djeca usvajaju i upoznaju glazbene pojmove.

7. Molim Vas opišite kako pomažete djetetu da poveže vizualne i zvučne elemente te da izrazi svoje dojmove o glazbi na kreativan način?

O3 se referira na prethodno pitanje te objašnjava kako ima djece koja se ne žele pridružiti aktivnostima pjevanja, ali rado slušaju iste. Prethodno spomenuta djeca najčešće glazbeni doživljaj interpretiraju tijekom likovnih aktivnosti, no rado uzimaju šuškalice kojima oponašaju ritam odslušane pjesme. O3 ističe da djeca koja su naizgled pasivno slušala glazbu dok su bila u drugoj aktivnosti ipak doživjela i shvatila istu. Najbolji su pokazatelj dječji likovni radovi. O3: „Djeca crtaju i slikaju ovisno o onome što su doživjeli tijekom pjevanja, osluškivanja zvukova i slušanja glazbe. Kreativno se izražavaju i s pomoću prethodno spomenute „Kutije s čarobnim zvukovima“ u glazbenom centru. S pomoću materijala šuščaju, gužvaju, trgaju, puštaju glazbu te zajedno pjevaju, raduju se i zabavljaju.“

8. I za kraj, molim Vas recite smatrate li da Vaš glazbeno-estetski utjecaj ima važnu ulogu na oblikovanje dječjeg glazbeno-estetskog ukusa?

O3 se u potpunosti slaže da njezin glazbeno-estetski utjecaj ima ulogu u formiranju dječjeg ukusa, kao što to ima i utjecaj roditelja. Ista smatra kako ima preferencije za provođenje određenih glazbenih aktivnosti u kojima se osjeća kompetentna. Tako su i djeca u skupini sklonija pjevanju i istraživanju s zvukovima nego pozadinskom slušanju glazbe tijekom aktivnosti. Kada je u pitanju odabir slušanja glazbe djeci pušta „svašta“. Djeca imaju slobodu izbora glazbe na proslavama rođendana i zajedničkim druženjima. Najčešće je to pop glazba i dječje pjesme donesene od kuće. O3 polazi od pretpostavke da je to glazba koja se pretežito sluša kod kuće. „Naša je zadaća omogućiti djeci da upoznaju sve žanrove glazbe (uz neke granice) i njezine dobrobiti.“ O3 smatra da bi trebala poraditi na svojim glazbenim kompetencijama. Od fakulteta se nije stručno usavršavala na glazbenom području. Pored amaterskog zborskog pjevanja koje joj omogućuje kompetentniji pristup određenim glazbenim aktivnostima, ne smatra se kompetentna za sviranje na klaviru ili sintesajzeru, iako je imala iskustvo s istim tijekom studija. „Odgojitelji bi trebali znati svirati neki instrument kako bi djeci približili estetske vrijednosti istog.“ O3 zaključuje da je odgojitelj model kojeg djeca promatraju i da je odgovoran kako će motivirati i prezentirati glazbeni sadržaj istima za kvalitetno oblikovanje glazbeno-estetskog ukusa.

8.1. Zaključak istraživanja

Na temelju odgovora triju odgojiteljica dobivenih kroz intervju dolazi se do zaključka da razumiju značenje i važnost uloge estetskog odgoja glazbom u ranoj i predškolskoj dobi. Pod pojmom glazbene estetike podrazumijevaju emocionalnu uključenost odnosno reakciju kod djece koja su izložena raznim zvukovima, melodijama i harmonijama. Glazba kod djece stvara snažne emocionalne reakcije što omogućuje da bolje razumiju svoje osjećaje, izraze ih i prepoznaju emocije u drugima. Emocionalne su reakcije individualne te svako estetsko iskustvo tijekom glazbenih aktivnosti potiče djecu na jedinstven i kreativan način izražavanja kroz zvuk, ritam, pokret i crtež. Sve tri odgojiteljice mišljenja su da estetski odgoj glazbom u ranoj i predškolskoj dobi ima širok i važan utjecaj na razvoj djeteta u smislu emocionalnog, socijalnog, kognitivnog i kulturnog aspekta. Kako bi pratile razvoj glazbene estetike kod djece ističu važnost prostorno-materijalnog okruženja, s naglaskom na važnu ulogu glazbenog centra. Smatraju kako glazbeni instrumenti (originalni ili izrađeni) trebaju biti neprestano dostupni djeci, a glazbene se aktivnosti trebaju provoditi svakodnevno. O1 i O2 provode glazbene aktivnosti pjevanja, sviranja i slušanja glazbe, dok O3 preferira pjevanje. O1 pazi na metodičnost provođenja aktivnosti i prati dječje reakcije koje najčešće pismeno dokumentira, a u zadnjih sedam godina iste aktivno snima ili fotografira. Sve tri odgojiteljice prate i bilježe glazbeno-estetski razvoj na temelju emocionalnih reakcija, kao što su osmjesi na licu, smijeh, tišina, ples, koncentracija ili pak galama. Osim spomenutih emocionalnih reakcija odgojiteljice prate fizičke reakcije odnosno kako se djeca pokreću uz glazbu (promatraju ples, udaranje rukama ili nogama), te kako koriste svoje tijelo da bi izrazili ljepotu ritma i melodije. Odgojiteljice ističu kako treba poticati djecu da crtaju, slikaju ili pak modeliraju da bi vizualno izrazili ono što su osjetili tijekom slušanja glazbe. Smatraju da je izuzetno važno razgovarati o glazbi te na taj način poticati djecu da razvijaju sposobnost verbalnog izražavanja estetskih dojmova.

Njihove refleksije također ukazuju na modernizaciju i tehnološki napredak stvaranja nove glazbe koja sa sobom nosi rizik udaljavanja od kvalitetne glazbe, temeljnih glazbenih vještina i iskustava. Za razvoj djetetove ljubavi prema glazbi i njegovoj estetskoj osjetljivosti na glazbu ključnu ulogu uz odgojitelja imaju i roditelji, stoga je iznimno važno, kako zaključuju odgojiteljice, surađivati s roditeljima po pitanju praćenja glazbenih aktivnosti. U konačnici, odgojiteljice prepoznaju važnost glazbene estetike u radu s djecom rane i predškolske dobi te

se smatraju kompetentne da kroz različite aktivnosti i metode pomognu djeci u razvijanju estetskog doživljaja i razumijevanja glazbe.

Zaključno, sve tri odgojiteljice smatraju da je uz formalno obrazovanje iznimno važno kontinuirano profesionalno usavršavanje odgojitelja kako bi kroz igru i razne kreativne aktivnosti omogućili djeci da uživaju u glazbi, osjete njezinu ljepotu i razviju ljubav prema istoj od najranije dobi.

9. ZAKLJUČAK

Glazbeno-estetski odgoj naglašava potrebu za integriranim pristupom koji uključuje najnovija pedagoška dostignuća. Glazbeni odgoj i obrazovanje u vrtiću prilagođen je dobi djece, s naglaskom na igru, kreativnost i zabavu. Na takav način potiče se djetetov prirodni interes za uživanje u glazbi. Kako bi se isto postiglo potrebno je kontinuirano ulaganje u profesionalni razvoj odgojitelja te promicanje svijesti o vrijednosti glazbenog obrazovanja. Kada se govori o estetskom odgoju, tada se ne podrazumijeva da od djece želimo stvoriti umjetnike, već ih podučiti da budu građani koji imaju estetsku pismenost. Skloni smo prihvatiti stav prema kojemu je glazba beskonačna.

Glazba nas okružuje svugdje i prati svojim čarobnim zvukovima i melodijama. Dijete se neposredno poslije rođenja susreće sa zvukovima i pomoću njih uči o svojoj okolini. Glazba je dio našeg života te je jedno od najosnovnijih, najznačajnijih sredstava u umjetničkom i estetskom odgoju djece predškolske dobi. Glazba je učinkovito sredstvo za formiranje emocionalne kulture, osjećaja, moralnosti djece predškolske dobi i utječe na estetski odgoj djece. Estetski odgoj uključuje formiranje estetskog ukusa i estetskih osjećaja. Uloga glazbe u estetskom odgoju jest da kod djece razvije sposobnost uočavanja lijepog u okolnoj stvarnosti, umjetničkim djelima, prirodi, odnosima s ljudima i razlikovanje stvarno lijepog od ružnog. Glazbeni je odgoj nužan i nezaobilazan u dječjem vrtiću. Glazba se izravno obraća dječjim emocijama i djeluje na djetetov svestrani razvoj. Sistematskim radom djeca će uz kreativnog i maštovitog odgojitelja stjecati glazbena iskustva i vještine. Svakodnevn susreti djeteta s kvalitetno odabranom glazbom razvit će interes za slušanjem te će pridonijeti stvaranju ugodnog i mirnog ozračja.

Cilj rada bio je istražiti ulogu glazbe kao sredstva estetskog odgoja u predškolskoj dobi te ispitati razumijevanje i primjenu glazbenih aktivnosti od strane odgojitelja. Kroz kvalitativno istraživanje, provedeno intervjuima s odgojiteljima, utvrđeno je da odgojitelji prepoznaju važnost glazbeno-estetskog odgoja i aktivno ga provode u svom radu s djecom. Rezultati pokazuju da glazba značajno doprinosi razvoju estetske senzibilnosti i kreativnosti djece te potiče njihovu sposobnost prepoznavanja i vrednovanja ljepote u glazbi.

Ostvarene zadaće rada uključuju analizu primjene estetskog odgoja kroz glazbu u vrtićima te identificiranje konkretnih metoda i pristupa koje odgojitelji koriste u svom radu. Istraživanje

je pokazalo da odgojitelji aktivno proširuju dječje glazbeno-estetsko iskustvo, potičući ih na slušanje, izvođenje i stvaranje glazbe, čime se ostvaruje razvoj estetske pismenosti kod djece.

Na temelju rezultata kvalitativnog istraživanja, može se zaključiti da su postavljeni ciljevi i zadaće rada uspješno ostvareni, uz jasnu potvrdu važnosti glazbenih aktivnosti u estetskom odgoju predškolske djece. Odgojiteljice prepoznaju jedinstvenost svakog djeteta te se prilagođavaju individualnim razlikama kod djece. Glazbu koriste za poticanje djetetovih emocija kako bi ista istražila ljepotu u njoj i životu oko sebe. Odgojitelji pružaju djeci višestruke mogućnosti učenja za razumijevanja svijeta i stjecanja raznolikog estetskog iskustva tijekom sudjelovanja kroz razne oblike glazbenih aktivnosti. U konačnici, dobivenim rezultatima intervjua smo zaključili kako odgojiteljice prakticiraju načela estetskog poučavanja glazbom te proširuju dječje glazbeno-estetsko iskustvo i poboljšavaju njihovu estetsku pismenost. Na taj način djeca svoje estetsko iskustvo glazbom pretvaraju u jedinstvenu maštu i kreativnost kako bi osjetili „ljepotu“ iste. Dijete koje osjeti „ljepotu“ zakoračilo je u sretan život, a tko spozna „ljepotu“ može prožeti društvo mirnim i pozitivnim ozračjem.

10. LITERATURA

1. Andreis, J. 1944. *Uvod u glasbenu estetiku*. Zagreb: Matica hrvatska.
2. Badham, A. 2020. *Aesthetic learning in early childhood education: Perspectives of ECE teachers in two Nordic international schools*. Helsinki Metropolia: Bachelor of Social Services.
3. Booyeun, L. 2004. Aesthetic discourses in early childhood settings: Dewey, Steiner, and Vygotsky, *Early Child Development and Care*, Vol 174. No. 5, str. 473- 486. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0300443032000153633>, (pristupljeno 20. ožujka 2024.)
4. Campbell, D. 2005. *Mozart efekt: primjena moći glazbe za iscjeljivanje tijela , jačanje uma i oslobađanje kreativnog duha*. Čakovec: Dvostruka duga.
5. Denac, O. 2014. The significance and role of aesthetic education in schooling, *Creative Education*, Vol. 5., No.19, str. 1714-1719. <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=51211> , (pristupljeno 11. srpnja 2024.)
6. Dobrota, S. i Ćurković, G. 2006. Glazbene preferencije djece mlađe školske dobi. *Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, No. 15 – 16., str. 105 – 113, <https://hrcak.srce.hr/file/39465> (pristupljeno 12. srpnja 2024)
7. Dobrota, S. 2012. *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.
8. Dobrota, S. 2019. Stavovi odgojitelja predškolske djece prema glazbenim aktivnostima u vrtiću i samoprocjena kompetentnosti za njihovu realizaciju, *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, Vol. 26., No. 2., str. 59 – 76, <https://hrcak.srce.hr/237832> (pristupljeno 14. veljače 2024.)
9. Elaldi, Ş., Batdi, V., i Sönmez-Ölger, D. 2020. Music Education Competencies of Preschool Teachers and Preservice Preschool Teachers, *Džumhur. Int. J. Educ.* Vol. 9., No. 2., str. 617–636. [[Google Scholar](#)] [[CrossRef](#)] <http://cije.cumhuriyet.edu.tr/en/pub/issue/55146/640704>, (pristupljeno 02. veljače 2024.)
10. Esimone, C. i Ojukwu V. 2014. Music in Early Childhood Education: Its Importance in Selected Child Development, *Journal of Educational and Social Research*, Vol. 4.,

No. 1., str: 39-43.

https://www.researchgate.net/publication/312417453_Music_in_Early_Ch

(pristupljeno 13. srpnja 2024.)

11. Gospodnetić, H. 2015. *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1*. Zagreb: Mali profesor.
12. Gospodnetić, H. 2015. *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 2*. Zagreb: Mali profesor.
13. Habuš Rončević, S. 2014. Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi, *Magistra Iadertina*, Vol. 9., No. 1., str.179 – 187, <https://hrcak.srce.hr/file/202291>, (pristupljeno 22. prosinca 2023.)
14. Hargreaves, D. 1982. The development of aesthetic reactions to music. *Psychology of Music. Special Issue*, str. 51 - 54. <https://www.researchgate.net/publ>, (pristupljeno 17. ožujka 2024.)
15. Hodijah, S. i Kurniawati, L. 2021. Teachers' Understanding on Music for Early Childhood, *5th International Conference on Early Childhood Education (ICECE) 2020*. https://www.researchgate.net/publication/350593633_Teachers'_Understanding_on_Music_for_Early_Childhood, (pristupljeno 13. srpnja 2024.)
16. Hrvatska enciklopedija. 2013. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/metodika>, (pristupljeno 13. srpnja 2024.)
17. Hrvatska enciklopedija <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18431>, (pristupljeno 10. veljače 2024.)
18. <https://varnika.ru/hr/vidy/muzykalno-esteticheskoe-vospitanie-detei-doshkolnogo-vozrasta-esteticheskoe.html>
19. <https://www.rep.routledge.com/articles/thematic/music-aesthetics-of/v-1>
20. Internet Encyclopedia of Philosophy, The Aesthetic of Popular Music, <http://www.iep.utm.edu/music-po/>, (pristupljeno 10. siječnja 2024.)
21. Internet Encyclopedia of Philosophy, The Aesthetics of Classical Music, <http://www.iep.utm.edu/aest-c-1/>, (pristupljeno 10. siječnja 2024.)
22. Ivančan, D. 2021. Glazbena kultura u kontekstu ranoga i predškolskoga odgoja kao odgovor na suvremenu sliku djeteta. Ur. Kolar Martina Billege, Suradnički odnosi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: *Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa. Zajedno rastemo*. Čakovec: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

23. Jay, F. E. 2015. *Why Preschool Teachers Need Music Education in Their Classrooms, Resilient Educator*, 2015. <https://resilienteducator.com/classroom-resources/preschool-teachers-music-education/>, (pristupljeno 02. veljače 2024.)
24. Krnić, M. i Lučić, M. 2016. Dječji operni zbor u funkciji glazbenoestetskog odgoja djeteta. *Zbornik radova filozofskog fakulteta u Splitu*, No. 6-7., str. 150 – 165, [Dječji operni zbor u funkciji glazbeno-estetskog odgoja djeteta \(srce.hr\)](http://www.srce.hr), (pristupljeno 20. ožujka 2024.)
25. Kūpana, N. 2015. Social Emotional Learning and Music Education, *Journal of Art Education*, Vol. 3., Issue. 2., str. 75-88, https://www.researchgate.net/publication/277907436_SOCIAL_EMOTIONAL_LEARNING_AND_MUSIC_EDUCATION, (pristupljeno 11. srpnja 2024.)
26. Lee, L. i Chao, P.J. 2023. Perceptions of and Reflections on Aesthetic Education Training from the Perspective of Taiwanese Preschool Educators; *Education Science* 13 (1): 96. <https://www.mdpi.com/2227-7102/13/1/96>, (pristupljeno 22. prosinca 2023.)
27. Manasteriotti, V. 1980. *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
28. Manasteriotti, V. 1981. *Prvi susreti djeteta s muzikom*. Zagreb: Školska knjiga.
29. Marić, Lj. i Goran, Lj. 2013. *Zapjevajmo radosno: metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
30. Martić, N., Koren, M. i Ponudić, A. 1997. *Glazbeni vrtić- glazbeni odgoj u predškolskim ustanovama (1), za djecu od 3 do 6 godina*. Zagreb: Foto Marketing.
31. McDaniel, B. 2017. *Toward a Psychological Foundation for Aesthetic Education in Music*. University of Georgia, https://www.academia.edu/43072771/Toward_a_Psychological_Foundation_for_Aesthetic_Education_in_Music, (pristupljeno 20. veljače 2024.)
32. Miljak, A. 1996. *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja: model Izvor*. Velika Gorica: Persona.
33. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. 2015. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>, (pristupljeno 13. prosinca 2023.)

34. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. 2016. Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost - prijedlog, <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Glazbena-kultura-i-glazbena-umjetnost.pdf> , (pristupljeno 10. srpnja 2024.)
35. Miočić, M. 2012. Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja, *Magistra Iadertina*, Vol.7., No. 1., str. 73 - 87. <https://hrcak.srce.hr/99893> (pristupljeno 03. ožujka 2024.)
36. Mirković-Radoš, K. 1996. *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
37. Nikolić, L. 2018. Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta, *Napredak*, Vol. 159., No. 1 – 2., str. 139-158. <https://hrcak.srce.hr/202779> , (pristupljeno 25. ožujka 2024.)
38. Ogazie, C. 2012. The Importance of Music in the Educational and Aesthetic Development of the Nigerian Child, *Journal of English Studies*, str. 1 – 14. <https://www.academia.edu/353243>, (pristupljeno 30. ožujka 2024.)
39. Ožvald, Barbara. 2017. *Klasična (umjetnička) glazba u vrtiću - igre*. Završni rad. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
40. Pejaković, S. 2016. *Značaj i mogućnost suvremenog pristupa estetskom odgoju*. *Acta Iadertina*, Vol 13., No. 1., str. 65–75. [Značaj i mogućnost suvremenog pristupa estetskom odgoju \(srce.hr\)](https://hrcak.srce.hr/111111), (pristupljeno 07. travnja 2024.)
41. [PSEC04c Music Curriculum.pdf](#)
42. Rojko, P. 1996. *Metodika nastave glazbe: teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet.
43. Roudi, B. 2018. Dijete i glazba. Glazba i pokret u suvremenom dječjem vrtiću: Zbornik radova stručnog skupa. Ur. Branimir Mendeš. *Mirisi djetinstva*. Supetar: Dječji vrtić Mrvica.
44. Ruslanova, L. K., Ravshanovich, D. T. 2013. Music as an effective means of aesthetic education of preschool children. *Neo Scientific Peer Reviewed Journal*, Vol. 9., str. 4 – 7, <https://neojournals.com/index.php/nspj/article/view/158> , (pristupljeno 02. lipnja 2024.)
45. Sam Plamić, R. 1998. *Glazbeni doživljaji u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa d.o.o.
46. Snój, M. 2022. Ritamske i tonske glazbene sposobnosti učenika funkcionalnoga glazbenog vrtića, *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, Vol.17 str. 62 – 68, <https://hrcak.srce.hr/file/416652>, (pristupljeno 11. svibnja 2024.)

47. Sotiropoulou-Zormpala, M. 2012. Aesthetic teaching: Seeking a balance between teaching arts and teaching through the arts. *Arts Education Policy Review*, Vol., 113., No. 4., str 123 - 128. https://www.academia.edu/6208959/Sotiropoulou_Zormpala_M_2012_Aesthetic_teaching_Seeking_a_balance_between_teaching_arts_and_teaching_through_the_arts_Arts_Education_Policy_, (prisupljeno 20. veljače 2024.)
48. Supičić, I. 2006. *Estetika europske glazbe: povijesno-tematski aspekti*. Zagreb: Školska knjiga.
49. Suzuki, S. 2002. *Odgaj s ljubavlju: glazbom do neslućenih sposobnosti*. Zagreb: Centar za glazbenu poduku.
50. Svalina, V. i Mucić, M. 2022. *Dječje stvaralaštvo u nastavi glazbe i izvannastavnim glazbenim aktivnostima*. Osijek: Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku.
51. Šulentić Begić, J. i Begić, A. 2015. Otvoreni model nastave glazbe u razrednoj nastavi, *Školski vjesnik : časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, Vol 64., No 1., str. 112 – 130. [212230 \(srce.hr\)](https://www.hrca.hr/hrcak.hr/212230), [Otvoreni model nastave glazbe u razrednoj nastavi \(srce.hr\)](https://www.hrca.hr/hrcak.hr/212230), (prisupljeno 05. svibnja 2024.)
52. Uzelac, M. 1993. *Uvod u estetiku*. Novi Sad: Prometej.
53. Vidulin, S. 2016. Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja, *Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, Vol. LXII., No. 1., str. 221-233. <https://hrcak.srce.hr/165136> , (prisupljeno 14. srpnja 2024.)
54. Vidulin-Orbanić, S. i Terzić, V. 2011. Polazište i pristup pjevanju u općeobrazovnoj školi, *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, Vol. 18., No. 2., str. 137-156. <https://hrcak.srce.hr/82321>, [Polazište i pristup pjevanju u općeobrazovnoj školi \(srce.hr\)](https://hrcak.srce.hr/82321), (prisupljeno 05, svibnja 2024.)
55. Vidulin-Orbanić, S. 2008. Glazbenom umjetnošću prema cjeloživotnom učenju, *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, Vol.15., No. 1., str. 99-114. <https://hrcak.srce.hr/27856> , (prisupljeno ostvaren 11. srpnja 2024.)
56. Vujčić, V. 1987. *Sistem vrijednosti i odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
57. Vukasović, A. 1998. *Pedagogija*. Zagreb: Hrvatski katolički zbor „MI“.

POPIS ILUSTRACIJA

Popis tablica

<u>Tablica 1. Transkript razgovora odgojitelja s djecom</u>	14
<u>Tablica 2. Sociodemografski podatci ispitanika</u>	37

Popis slika

<u>Slika 1. Stanovnici livade plešu čaroban ples, Mia (6)</u>	18
<u>Slika 2. Čarobna livada, Elena (6)</u>	18
<u>Slika 3. Zločesti dimnjak koji pluta po moru, Mladen (5)</u>	22

PRILOZI

Prilog 1. – Protokol intervjua

Pitanja za polustrukturirani intervju.

1. Za početak, bih Vas zamolila da objasnite što podrazumijevate pod pojmom estetika?
2. Što je za Vas estetika glazbe?
3. Koji su po Vama kriteriji potrebni za estetsku ocjenu glazbenog djela?
4. Smatrate li da je važno izlaganje djece različitim vrstama glazbe od rane dobi i objasnite je li isto važno je za razvoj estetskog prosuđivanja?
5. Na koji način pratite djetetove reakcije na glazbu, što pratite i pomaže li Vam isto da bolje razumijete dijete?
6. Objasnite na koji način potičete djetetovo razmišljanje o glazbi, odnosno raspravljate li o glazbi?
7. Molim Vas, opišite kako pomažete djetetu da poveže vizualne i zvučne elemente te da izrazi svoje dojmove o glazbi na kreativan način?
8. I za kraj, molim Vas recite smatrate li da Vaš glazbeno-estetski utjecaj ima važnu ulogu na oblikovanje dječjeg glazbeno-estetskog ukusa?